हिंदी-तेलुगु स्वयं-शिक्षक

लेखक

श्री वेमूरि आंजनेय शर्मा

केंद्रीय हिंदी निदेशालय
शिक्षा तथा युवक-सेवा मंत्रालय : भारत सरकार
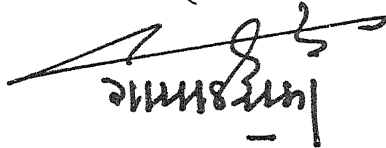
प्रस्तावना

यह पुस्तक केंद्रीय हिंदी निदेशालय द्वारा प्रकाशित की जाने वाली द्विभाषी 'स्वयं–शिक्षक' पुस्तक-माला का द्वितीय पुष्प है। इस योजना का सूत्रपात उस पत्र के द्वारा हुआ जो संसद सदस्य श्री कालिका सिंह ने स्वर्गीय प्रधानमंत्री पंडित नेहरू को लिखा था और जिसमें उन्होंने प्रधानमंत्री से भारत की सभी प्रमुख भाषाओं के लिए ऐसे द्विभाषी स्वयं-शिक्षकों के प्रकाशन की व्यवस्था करने की प्रार्थना की थी जिनकी 'आधार-भाषा' हिंदी हो। शिक्षा-मंत्रालय ने इस प्रस्ताव के विभिन्न पहलुओं पर विचार किया और इसके बाद शिक्षा के केंद्रीय सलाहकार बोर्ड ने भी इस पर सोच-विचार किया। अंत में, यह निश्चय किया गया कि स्वयं-शिक्षक पुस्तकमाला की शैली पर, हिंदी के माध्यम से तमिल, तेलुगु, मलयाळम और कन्नड़ इन चारों दक्षिण भारतीय भाषाओं की द्विभाषी पाठ्यपुस्तकें तैयार करने का कार्य दक्षिण भारत हिंदी प्रचार सभा को सौंप दिया जाए। यह भी निश्चय किया गया कि विवेचन और अनुमोदन के पश्चात्, इन स्वय–शिक्षकों का प्रकाशन केंद्रीय हिंदी निदेशालय द्वारा किया जाए। इस सभा ने चारों स्वयं–शिक्षक तैयार कर दिये हैं। इस माला का प्रथम पुष्प हिंदी-तमिल स्वयं–शिक्षक प्रकाशित हो चुका है।

आशा है कि इन स्वयं-शिक्षकों से हिंदी जानने वाले व्यक्तियों को किसी अध्यापक से औपचारिक रूप से पढ़े बिना 'स्वतः अध्ययन' के द्वारा चारों दक्षिण भारतीय भाषाओं को सीखने में काफ़ी सहायता मिलेगी। साथ ही साथ अप्रत्यक्ष रूप से इन स्वयं-शिक्षकों द्वारा दक्षिण भारतीयों को भी हिंदी सीखने में कुछ सीमा तक सहायता मिल सकती है।

प्रत्येक भाषा की कतिपय विशेष ध्वनियों, उसकी उच्चारण-पद्धति, स्वर-शैली तथा बोलने के लहजे की समस्या तो बनी ही रहेगी। इसका सबसे अच्छा समाधान उपयुक्त अध्यापकों द्वारा ही हो सकता है। इस समस्या का हल एक अच्छी लिंगुआफोन माला भी कर सकती है। इस दिशा में केंद्रीय हिंदी निदेशालय प्रयत्नशील है।

हमें आशा है कि भारत के विभिन्न भागों में रहने वाले हमारे भाइयों के बीच भाषात्मक व्यवधान को दूर करने में तथा राष्ट्र की भावनात्मक एकता को पुष्ट करने में इन स्वयं-शिक्षकों से पर्याप्त सहायता मिलेगी।

निदेशक

तेलुगु - देवनागरी वर्णमाला

అ अ　ఆ आ　ఇ इ　ఈ ई　ఉ उ

ఊ ऊ　ఋ ऋ　ౠ ॠ　ఌ ऌ　ౡ ॡ

ఎ ऍ　ఏ ए　ఐ ऐ　ఒ ऑ　ఓ ओ

ఔ औ　అం अं　అః अः

క क　ఖ ख　గ ग　ఘ घ　ఙ ङ

చ च　ఛ छ　జ ज　ఝ झ　ఞ ञ

ట ट　ఠ ठ　డ ड　ఢ ढ　ణ ण

త त　థ थ　ద द　ధ ध　న न

ప प　ఫ फ　బ ब　భ भ　మ म

య य　ర र　ల ल　వ व　శ श

ష ष　స स　హ ह　క్ష क्ष　ఱ ऱ

ళ ळ

भाग – 1

భారత దేశము
भारत देशमु
भारत

బాలుడు
बालुड्डु
लड़का

బాలిక
बालिक
लड़की

మనుష్యుడు
मनुष्युड्डु
आदमी

స్త్రీ
स्त्री
स्त्री या औरत

పుస్తకము
पुस्तकमु
पुस्तक
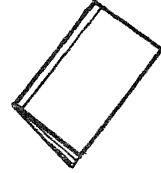
కలము
कलमु
कलम
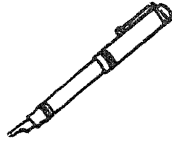
సిరా బుడ్డి
सिराबुड्डि
दवात

పాఠశాల
पाठशाल
पाठशाला

బంతి
बंति
गेंद

మేజా బల్ల
मेजाबल्ल
मेज़

కుర్చీ
कुर्ची
कुर्सी

సంచి
संचि
थैली

ఉపాధ్యాయుడు
उपाध्यायुडु
अध्यापक

ఉపాధ్యాయురాలు
उपाध्यायुरालु
अध्यापिका

బజారు
बजारु
बाज़ार

దుకాణము
दुकाणमु
दुकान

అరటి పండు
अरटिपंडु
केला

మామిడి పండు
मामिडि पंडु
आम

నారింజ పండు
नारिंजपंडु
नारंगी

పిల్లి
पिल्लि
बिल्ली

ఎలుక
ऍलुक
चूहा

గుర్రము
गुर्रमु
घोड़ा

ఏనుగ
एनुग
हाथी

మేక
मेक
बकरी

ఆవు
आवु
गाय

ఎద్దు
ऍद्दु
बैल

తల
तल
सिर

కన్ను
कन्नु
आँख

ముక్కు
मुक्कु
नाक

చెవి
च'वि
कान

నోరు
नोरु
मुँह

నాలుక
नालुक
जीभ

పన్ను
पन्नु
दाँत

చెయ్యి
च'य्यि
हाथ

కాలు
कालु
पैर

వ్రేలు
व्रे'लु
उंगली

తోట
तोट
बगीचा

ఆకు
आकु
पत्ता

చెట్టు
च'ट्टु
पेड़

మొక్క

मो'क्क

पौधा

చెరువు

च'रुवु

तालाब

నది

नदि

नदी

బొక్కెన

बोक्क'न

बाल्टी

మర్రి చెట్టు

मर्रि च'ट्टु

बरगद का पेड़

కొబ్బరి చెట్టు

कोब्बरि च'ट्टु

नारियल का पेड़

కాకి

काकि

कौआ

పిచ్చుక

पिच्चुक

गौरैया

కోయిల

कोयिल

कोयल

నెమలి

न'मलि

मोर

ఇల్లు
इल्लु
मकान

భవనము
भवनमु
भवन

తలుపు
तलुपु
दरवाजा

కిటికి
किटिकि
खिड़की

గది
गदि
कमरा

గడియారము
गडियारमु
घड़ी

తాళము
ताळमु
ताला

తాళపు చెవి
ताळपु च'वि
कुंजी

దీపము
दीपमु
दीपक

విసన కర్ర
विसन कर्र
पंखा

ఎద్దు బండి

एॅद्दुबंडि

बैलगाड़ी

రైలు బండి

रैलुबंडि

रेलगाड़ी

నావ

नाव (पडव)

नाव

ఓడ

ओड

जहाज़

విమానము

विमानमु

हवाई जहाज़

తపాలా కార్యాలయము

तपाला कार्यालयमु

डाकघर

తపాలా పెట్టె

तपाला प'ट्ट'

डाक पेटी

తపాలా బంట్రోతు

तपाला बंट्रोतु

डाकिया

చాకలి

चाॅकलि

धोबी

మంగలి

मंगलि

नाई

కుమ్మరి
कुम्मरि
कुम्हार

కమ్మరి
कम्मरि
बढ़ई

కంసాలి
कमालि
सुनार

రైతు
रैतु
किसान

పొలము
पोलमु
खेत

దర్జీ
दर्जी
दर्जी

పర్వతము
पर्वतमु
पहाड़

ఆకాశము
आकाशमु
आसमान

సూర్యుడు
सूर्युडु
सूरज

చంద్రుడు
चंद्रुडु
चाँद

ఆసుపత్రి
आसुपत्रि
अस्पताल
మందు
मंदु
दवा
రోగి
रोगि
बीमार
వైద్యుడు
वैद्युडु
डाक्टर
దారము
दारमु
धागा
సూది
सूदि
सुई
తాడు
ताडु
रस्सी
గాలి పటము
गालिपटमु
पतंग
దేవాలయము
देवालयमु
मंदिर
సముద్రము
समुद्रमु
समुद्र

గొడుగు
गा'डुगु
छाता

చెప్పులు
च'प्पुलु
चप्पल

పళ్ళెము
पळ्ळ'मु
थाली

ధోవతి
धोवति
धोती

చొక్కా
चोक्का
कुर्त्ता

టోపి
टोपि
टोपी

దండ
दंड
माला

రూపాయి
रूपायि
रुपया

పిల్లవాడు
पिल्लवाडु
बच्चा

ప్రపంచము
प्रपंचमु
संसार

सूचना :— तेलुगु अजंत भाषा है। इसलिए शब्दों का उच्चारण अजंत ही होना चाहिए, हिन्दी की तरह हलंत नहीं।

भाग–2

నేను

नेनु

मैं

నీవు

नीवु

तू

నేను

नेनु

मैं

మీరు

मीरु

तुम

నేను

नेनु

मैं

తమరు

तमरु

आप

మేము		మేము	
मेमु		मेमु	
हम		हम या हम लोग	

सूचना :—

(1) तेलुगु भाषा में नीवु का प्रयोग बहुत कम किया जाता है। ज्यादातर मीरु का ही प्रयोग होता है। तमरु के बदले भी मीरु का ही प्रयोग होता है।

(2) मनमु के प्रयोग से सामने के आदमी का भी बोध होता है।

2
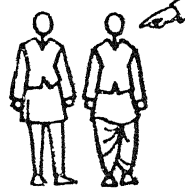
వాడు	వారు
वाडु	वारु
वह	वे

అది	వారు
अदि	वारु
वह	वे

అది
अदि
वह

అవి
अवि
वे

వీడు
वीडु
यह

వీరు
वीरु
ये

3

ఇది
इदि
यह

వీరు
वीरु
ये

ఇది
इदि
यह

ఇవి
इवि
ये

4

వీడు మనుష్యుడు
वीडु मनुष्युडु
यह आदमी है

మనుష్యుడు ఇక్కడ ఉన్నాడు
मनुष्युडु इक्कड उन्नाडु

आदमी यहाँ है

అది పిల్ల

अदि पिल्ल

वह लड़की है

బాలిక అక్కడ ఉన్నది

बालिक अक्कड उन्नदि

लड़की वहां है

5

చెట్టు

चॆट्टु

पेड़

చెట్లు

चॆट्लु

पेड़

ఒక చెట్టు

ओक चॆट्टु

एक पेड़

రెండు చెట్లు

रॆंडु चेट्लु

दो पेड़

మేము ఇద్దరము

मेमु इद्दरमु

हम दो हैं

మూడు చెట్లు

मूडु चॆट्लु

तीन पेड़

మేము ముగ్గురము

मेमु मुग्गुरमु

हम तीन हैं

ఇది చిన్న ఆకు

इदि चिन्न आकु

यह छोटा पत्ता है

ఇవి పెద్ద ఆకులు

इदि प'द्द आकुलु

ये बड़े पत्ते हैं

6

ఇది మేజా బల్ల

इदि मेजाबल्ल

यह मेज है

ఇది పుస్తకము

इदि पुस्तकमु

यह पुस्तक है

ఇది కుర్చీ

इदि कुर्ची

यह कुर्सी है

ఈ పుస్తకము ఇక్కడ ఉన్నది

ई पुस्तकमु इक्कड उन्नदि

यह पुस्तक यहाँ है

ఆ కుర్చీ అక్కడ ఉన్నది

आ कुर्ची अक्कड उन्नदि
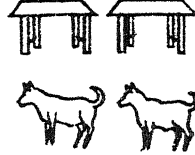
वह कुर्सी वहाँ है

పుస్తకము మేజామీద ఉన్నది

पुस्तकमु मेजा मीद उन्नदि

पुस्तक मेज पर है
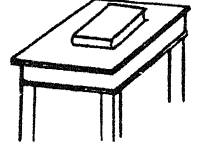
మేజా బల్ల నేలమీద ఉన్నది

मेजाबल्ल नेलमीद उन्नदि

मेज जमीन पर है
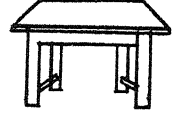
కుర్చీ కూడ నేలమీద ఉన్నది

कुर्ची कूड नेलमीद उन्नदि

कुर्सी भी जमीन पर है
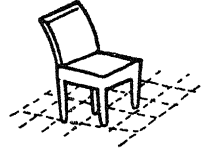
सूचना:—

तेलुगु मे अदि इदि का प्रयोग अप्राणिवाचक शब्द, स्त्री तथा जानवर आदि के लिये प्रयुक्त होता है ।

7

నేను ఇక్కడ ఉన్నాను

नेनु इक्कड उन्नानु

मैं यहाँ हूँ

మీరు అక్కడ ఉన్నారు

मीरु अक्कड उन्नारु

तुम वहाँ हो

మేము ఇంటిలో ఉంటున్నాము

मेमु इंटिलो उंटुन्नामु
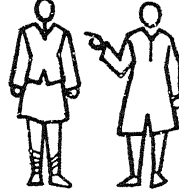
हम घर में (रहते) है

మీరు ఎక్కడ ఉంటున్నారు?

मीरु एॅक्कड उंटुन्नारु ?

तुम लोग कहाँ (रहते) हो ?

వాడు బాలుడు

वाडु बालुडु

वह लड़का है

అతడు దుకాణములో ఉన్నాడు

अतडु दुकाणमुलो उन्नाडु

वह दुकान में है

ఆమె ఎవరు?

आम' ऍवरु ?

वह कौन है ?
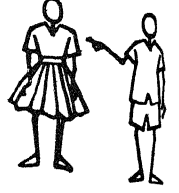
ఆమె నా చిన్న చెల్లెలు

आम' ना चिन्न च'ल्ल'लु

वह मेरी छोटी बहन है

ఆమె గ్రామములో ఉంటున్నది

आम' ग्राममुलो उटुन्नदि

वह गांव में (रहती) है

అది ఏమిటి?

अदिऍमिटि ?

वह क्या है ?

అది ఆవు

अदि आवु

वह गाय है
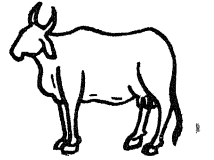
అది అక్కడ ఉన్నది

अदि अक्कड उन्नदि

वह वहां है

ఆవు ఇక్కడ లేదు

आवु इक्कड लेदु

गाय यहाँ नहीं है

सूचनाः—

त'लुगु में लिंग के कारण षष्ठी विभक्ति के प्रत्यय में कोई परिवर्तन नहीं होता है। अक्सर वाक्यों में षष्ठी विभक्ति का प्रत्यय "योक्क" का लोप हो जाता है।

8

వారు స్నేహితులు

वारु स्नेहितुलु

वे मित्र हैं
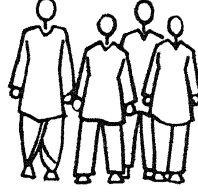
ఈ నలుగురు సోదరులు

ई नलुगुरु सोदरुलु

ये चारों भाई हैं

అవి మంచి పండ్లు

अवि मंचि पंड्लु

वे अच्छे फल हैं

ఇవి అందమైన పువ్వులు

इवि अंदमैन पुव्वुलु

ये सुन्दर फूल हैं

ఇతడు దుకాణ దారుడు

इतडु दुकाणदारुडु

यह दुकानदार है

దుకాణ దారుడు పండ్లు అమ్ముచున్నాడు

दुकाणदारुडु पंड्लु अम्मुचुन्नाडु
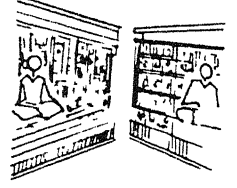
दुकानदार फल बेचते हैं

వీరు దుకాణమునుండి వచ్చుచున్నారు

वीरु दुकाणमुनुंडि वच्चुचुन्नारु

ये दुकान से आते हैं

వారు దుకాణములో పండ్లు కొనుచున్నారు

वारु दुकाणमुलो पंड्लु कोनुचुन्नारु

वे दुकान में फल खरीदते हैं

9

ఇది ఏమిటి?

इदि एमिटि ?

यह क्या है ?

ఇది గడియారము

इदि गडियारमु

यह घड़ी है

ఇప్పుడు ఎన్ని గంటలయినది?

इप्पुडु ऍॅन्नि गंटलयिनदि ?

अब कितने बजे हैं ?

ఇప్పుడు రెండు గంటలయినది

इप्पुडु र'ंडु गंटलयिनदि

अब दो बजे हैं

అతడు ఐదు గంటలకు ఇంటికి పోవుచున్నాడు
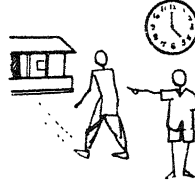
अतडु ऐदु गंटलकु इंटिकि पोवुचुन्नाडु

वह पाँच बजे घर जाता है ।

నేను ఏడు గంటలకు ఇంటికి తిరిగి వచ్చుచున్నాను

नेनु एडु गंटलकु इंटिकि तिरिगि वच्चुचुन्नानु

मैं सात बजे घर लौटता हूँ

నా చిన్న చెల్లెలు నాలుగు గంటలకు గ్రంథాలయమునకు పోవుచున్నది
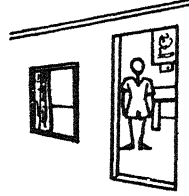
ना चिन्न च'ल्ल'लु नालुगु गंटलकु ग्रंथालयमुनकु पोवुचुन्नदि

मेरी छोटी बहन चार बजे पुस्तकालय जाती है

ఆమె అక్కడ ఎనిమిది గంటలవరకు చదువుచున్నది

आमॅ अक्कड ऍनिमिदि गटल वरकु चदुवुचुन्नदि

वह वहां आठ बजे तक पढ़ती है

మేము పది గంటలకు నిద్ర పోవుచున్నాము

मेमु पदि गंटलकु निद्र पोवुचुन्नामु

हम दस बजे सोते हैं ।

प्रश्न–1

1. चित्र देख कर जवाब दीजिए

ఇది ఏమిటి?
इदि एमिटि ?
यह क्या है ?

అతడు ఎవడు?

अतडु ए॑वडु ?
वह कौन है ?

బాలుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?

बालुडु ए॑क्कड उन्नाडु ?
लड़का कहाँ है ?

కుర్చీ ఎక్కడ ఉన్నది?
कुर्ची ए॑क्कड उन्नदि ?
कुर्सी कहाँ है ?

అతడు ఎవడు?
अतडु ए॑वडु ?
वह कौन है ?

అది ఏమిటి?
अदि एमिटि ?
वह क्या है ?

అది ఎక్కడ ఉన్నది?
अदि ए॑क्कड उन्नदि ?
वह कहाँ है ?

ఇక్కడ ఎన్ని చెట్లు ఉన్నవి?
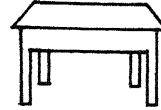
इक्कड ऎन्नि चेट्लु उन्नवि ?

यहां कितने पेड़ हैं ?

2. खाली जगहें भरिए : —

కుర్చీ ....మీద ఉన్నది

कुर्ची ....मीद उन्नदि

कुर्सी ....पर है

అది............

अदि............

वह............है

ఇది............

इदि............

यह............है

మేము......... .

मेमु............

हम ....हैं

ఇప్పుడు నాలుగు...

इप्पुडु नालुगु........

अब चार............

అవి........
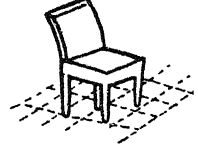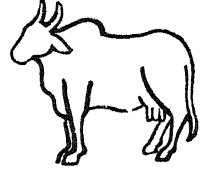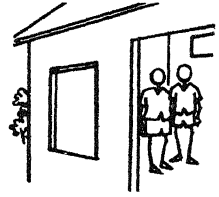
अवि...... ..

वे............है

सूचना:– तॆलुगु में अक्सर क्रिया को छोड़ दिया जाता है।

3. जवाब दीजिए :—

ఇప్పుడు ఎన్ని గంటలు అయినది?
इप्पुडु ऍन्नि गंटलु अयिनदि ?
अब कितने बजे हैं ?

మేజాబల్ల ఎక్కడ ఉన్నది?
मेजाबल्ल ऍक्कड उन्नदि ?
मेज़ कहाँ है ?

దుకాణదారులు ఏమి అమ్ముచున్నారు?
दुकाणदारुलु एमि अम्मुचुन्नारु ?
दुकानदार क्या बेचते हैं ?

ఆమె ఎక్కడ నివసించు చున్నది?
आमॆ ऍक्कड निवसिंचु चुन्नदि ?
वह कहाँ रहती है ?

మీరు ఇంటికి ఎప్పుడు తిరిగి వచ్చుచున్నారు?
मीरु इंटिकि ऍप्पुडु तिरिगि वच्चुचुन्नारु ?
तुम कब लौटते हो ?

మీరు దుకాణములో ఏమి కొనుచున్నారు?
मीरु दुकाणमुलो एमि कोनुचुन्नारु?
तुम दुकान में क्या खरीदते हो ?

మేజాబల్లమీద ఏమి ఉన్నది?
मेजाबल्ल मीद एमि उन्नदि ?
मेज़ पर क्या है ?

4 निम्नलिखित शब्दों के बहुवचन दीजिए :—
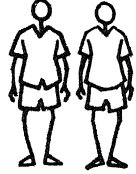
పువ్వు
पुव्वु
फूल

బాలుడు
बालुडु
लड़का

చెట్టు
च'ट्टु
पेड़

బాలిక

बालिक

लड़की

పుస్తకము

पुस्तकमु

पुस्तक

నేను

नेनु

मैं

5. निम्नलिखित वाक्यों में कर्त्ता या क्रिया जोड़िए :—

(अ) ....చదువుచున్నాను
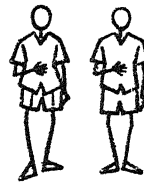
.... चदुवुचुन्नानु

.... पढ़ता हूं।

(आ) .... వెళ్ళుచున్నది

............व'ळ्ळु चुन्नदि

............आती है।

(इ) మీరు ఎక్కడకు ....

मीरु ऎक्कडकु ....

तुम कहां.....................

(ई) మేము దుకాణమునకు ....

मेमु दुकाणमुनकु ....

हम दुकान ....

(उ) ....ఎప్పుడు వెళ్ళుచున్నారు?

............ऍप्पुडु व'ळ्ळुचुन्नारु

.... कब जाते हैं ?

(ऊ) వారు ఇంటిలో ....

वारु इंटिलो..................

वे घर में ....

(ऋ) ....‥ఎక్కడ ఉన్నారు?

.... ऍक्कड उन्नारु ?

.... ‥ कहाँ हैं ?

उत्तर–1

1.

ఇది పుస్తకము

इदि पुस्तकमु

यह पुस्तक है ।

వాడు బాలకుడు

वाडु बालकुडु

वह लड़का है ।

బాలకుడు ఇంటిలో ఉన్నాడు

बालकुडु इंटिलो उन्नाडु

लड़का घर में है ।

కుర్చీ నేలమీద ఉన్నది

कुर्ची नेलमीद उन्नदि

कुर्सी जमीन पर है ।

వాడు మనుష్యుడు

वाडु मनुष्यडु

वह आदमी है ।

అది ఒక మేజాబల్ల

अदि आ'क मेजाबल्ल

वह एक मेज है ।

వాడు అక్కడ ఉన్నాడు

वाडु अक्कड उन्नाडु

वह कहाँ है ?

ఇక్కడ రెండు చెట్లు ఉన్నవి

इक्कड र'ंडु च'ट्लु उन्नवि

यहाँ दो पेड़ हैं ।

2.

కుర్చీ నేలమీద ఉన్నది
कुर्चीं नेलमीद उन्नदि
कुर्सी ज़मीन पर है

అది ఆవు
अदि आवु
वह गाय है।

ఇది పువ్వు
इदि पुव्वु
यह फूल है।

మేము ఇంటిలో నివసించు చున్నాము
मेमु इंटिलो निवसिंचुचुन्नामु
हम घर में (रहते) हैं।

ఇప్పుడు నాలుగు గంటలు అయినది
इप्पुडु नालुगु गंटलु अयिनदि
अब चार बजे हैं।

ఇవి రెండు పువ్వులు
इवि रॅंडु पुव्वुलु
ये दो फूल हैं।

3.

ఇప్పుడు రెండు గంటలు అయినది
इप्पुडु रॅंडु गंटलु अयिनदि
अब दो बजे हैं।

మేజాబల్ల అక్కడ ఉన్నది
मेजाबल्ल अक्कड उन्नदि
मेज़ वहाँ है।

దుకాణదారుడు పండ్లు అమ్ముచున్నాడు
दुकाणदारुडु पंड्लु अम्मुचुन्नाडु
दुकानदार फल बेचता है।

ఆమె గ్రామములో నివసించు చున్నది
आम ग्राममुलो निवसिंचुचुन्नदि
वह गांव में रहती है।

నేను ఏడు గంటలకు ఇంటికి తిరిగి వచ్చుచున్నాను
नेनु एडु गंटलकु इंटिकि तिरिगि वच्चुचुन्नानु
मैं सात बजे घर लौटता हूं।

మేజాబల్లమీద పుస్తకము ఉన్నది
मेजाबल्लमीद पुस्तकमु उन्नादि
मेज़ पर पुस्तक है।

4. निम्नलिखित के वचन बदलिए :—

పూలు पूलु फूल	బాలకులు बालकुलु लड़के
చెట్లు च'ट्लु पेड़	బాలికలు बालिकलु लड़कियाँ
పుస్తకములు पुस्तकमुलु पुस्तकें	మేము (లేక) మనము मेमु (लेक) मनमु हम या हम लोग

5.

నేను వచ్చు చు + ఉన్నాను = చున్నాను
नेनु वच्चु चु   उन्नानु = चुन्नानु
मै आता हूं ।

ఆమె వచ్చుచు + ఉన్నది = చున్నది
आम' वच्चु चु + उन्नदि = चुन्नदि
वह आती है ।

మీరు ఎక్కడకు వెళ్ళు చున్నారు?
मीरु ए'क्कड वेळ्ळु चुन्नारु
तुम कहाँ जाते हो ?

మేము దుకాణమునకు పోవుచున్నాము
मेमु दुकाणमुनकु पोवु चुन्नामु
हम दुकान जाते है ।

తమరు ఎప్పుడు నిద్రించు చున్నారు?
तमरु ए'प्पुडु निद्रिचु चुन्नारु
आप कब सोते है ?

వారు ఇంటిలో ఉన్నారు
वारु इटि लो उन्नारु
वे घर में हैं ।

వారు ఎక్కడ ఉన్నారు?
वारु ए'क्कड उन्नारु
वे कहाँ हैं ?

सर्वनाम

10

एक वचन	बहु वचन	
उत्तम पुरुष		
నేను	మేము	
नेनु	मेमु	
मैं	हम	
मध्यम पुरुष		
నీవు	మీరు	తమరు
नीवु	मीरु	तमरु
तू	तुम	आप
अन्य पुरुष		
पुंल्लिग		
వాడు	వారు	
वाडु	वारु	
वह	वे	
स्त्रीलिंग		
ఆమె	వారు	
आमॆ	वारु	
वह	वे	
అది	అవి	
अदि	अवि	
वह	वे	
पुंल्लिग		
వీడు	వీరు	
वीडु	वीरु	
यह	ये	

स्त्रीलिंग

ఈమె	వీరు
ईम'	वीरु
यह	ये
ఇది	ఇవి
इदि	इवि
यह	ये

11

ఇది ఇల్లు

इदि इल्लु

यह घर है।

ఇది ఇంటి కిటికీ

इदि इंटि किटिकी

यह घर की खिड़की है।

ఇవి ఇంటి తలుపులు

इवि इंटि तलुपुलु

ये घर के दरवाजे हैं।

ఇది రోడ్డు
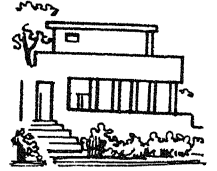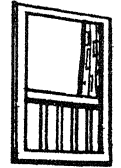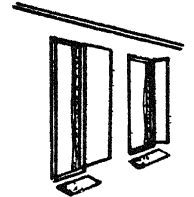
इदि रोड्डु

यह सड़क है।

కిటికీ తెరచి ఉన్నది

किटिकी त'रचि उन्नदि

खिड़की खुली है ।

తలుపులు మూసి ఉన్నవి

तलुपुलु मूसि उन्नवि
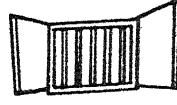
किवाड़ बंद है ।
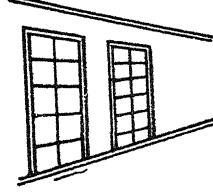
రోడ్డు మూలలో ఇల్లు ఉన్నది

रोड्डु मूल लो इल्लु उन्नदि

सड़क के कोने में घर है ।
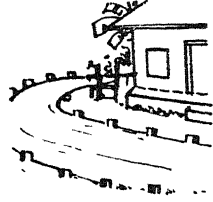
ఇది రాముని ఇల్లు

इदि रामुनि इल्लु

यह राम का घर है ।

అదిగో చూడు రాముడు తన యింటికి వెళ్ళుచున్నాడు

अदिगो चूडु रामुडु तन इंटिकि व'ळ्ळुचुन्नाडु

वह देखो राम अपने घर जा रहा है ।

వాడు ఇప్పుడు ఇంటి దర్వాజా దగ్గరకు చేరుకున్నాడు

वाडु इप्पुडु इंटि दरवाजा दग्गरकु चेरुकोन्नाडु

वह अब घर के दरवाजे पर पहुंचा ।
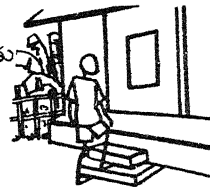
వాడు ఇప్పుడు ఇంటి లోపలికి వెళ్ళినాడు
वाडु इप्पुडु इंटि लोपलिकि वॆळ्ळिनाडु
वह अब घर के भीतर चला गया ।
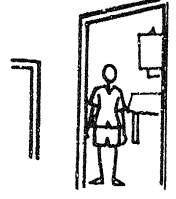
12

ఇది అల్మారా (బీరువా)
इदि अलमारा
यह अलमारी है ।

అల్మారాలో పుస్తకములు ఉన్నవి
अलमारा लो पुस्तकमुलु उन्नवि
अलमारी में पुस्तकें हैं ।

వారు ఆ పుస్తకములను తీసుకొనుచున్నారు
वारु आ पुस्तकमुलनु तीसु कोनुचुन्नारु
वे उन पुस्तकों को उठाते है ।

పుస్తకములు అల్మారాలో ఉండెను
पुस्तकमुलु अलमारा लो उडॆनु
पुस्तकें अलमारी में थीं ।

వారు తిరిగి వాటిని అల్మారాలో పెట్టుచున్నారు
वारु तिरिगि वाटिनि अलमारा लो पॆट्टु चुन्नारु
वे फिर उनको अलमारी में रखते है ।

ఇప్పుడు అవి అలమారాలో ఉన్నవి
इप्पुडु अवि अलमारा लो उन्नवि
अब वे अलमारी में हैं।

ఇప్పుడు పుస్తకములు వారి చేతిలో లేవు
इप्पुडु पुस्तकमुलु वारि चेति लो लेवु
अब पुस्तकें उनके हाथ में नहीं हैं।

सूचना :-- ये प्रयोग सीखें

वर्तमान काल

हो

నేను ఉన్నాను
नेनु उन्नानु
मैं हूं (स्त्री०पु०)

మేము ఉన్నాము
मेमु उन्नामु
हम हैं (स्त्री०पु०)

నీవు ఉన్నావు
नीवु उन्नावु
तू है (स्त्री०पु०)

మీరు ఉన్నారు
मीरु उन्नारु
तुम हो (स्त्री०पु)

తమరు ఉన్నారు
तमरु उन्नारु
आप है (स्त्री०पु०)

వాడు ఉన్నాడు
वाडु उन्नाडु
वह है (स्त्री०पु०)

ఆమె ఉన్నది
आम' उन्नदि
वह है। (स्त्री०)

వారు ఉన్నారు
वारु उन्नारु
वे है (स्त्री० पु०)

पढ़ చదువు चदुवु

నేను చదువు చున్నాను
नेनु चदुवु चुन्नानु
मैं पढ़ता(ती) हूं।

మేము చదువు చున్నాము
मेमु चदुवु चुन्नानु ।
हम पढ़ते(ती) हैं।

మీరు చదువు చున్నారు
मीरु चदुवु चुन्नारु
तुम पढ़ते (ती) हो ।

తమరు చదువు చున్నారు
तमरु चदुवु चुन्नारु
आप पढ़ते (ती) है।

వాడు చదువు చున్నాడు
वाडु चदुवु चुन्नाडु
वह पढ़ता है।

వారు చదువు చున్నారు
वारु चदुवु चुन्नारु
वे पढ़ते है।

ఆమె చదువు చున్నది
आम' चदुवु चुन्नदि
वह पढ़ती है।

వారు చదువు చున్నారు
वारु चदुवु चुन्नारु
वे पढ़ती हैं।

भूतकाल

था—उंटिनि ఉంటిని

मैं था (थी) నేను ఉంటిని
नेनु उंटिनि (स्त्री-पुं०)

हम थे (थीं) మేము ఉంటిమి
मेमु उंटिमि (स्त्री-पुं०)

तुम थे (थीं) మీరు ఉంటిరి
मीरु उंटिरि (स्त्री-पु०)

आप थे (थीं)। తమరు ఉంటిరి
तमरु उटिरि (स्त्री-पु०)

वह था। వాడు ఉండెను
वाडु उंड'नु

वे थे (थीं)। వారు ఉండిరి
वारु उडिरि

वह थी। ఆమె ఉండెను
आम' उंडेनु

सूचना :– त'लुगु में तू का प्रयोग नहीं होता है। आप का भी कम प्रयोग होता है। मीरु का ज्यादा प्रयोग होता है।

ఇది కన్ను
इदि कन्नु
यह आंख है।

మనము కళ్ళతో చూచుచున్నాము
मनमु कळ्ळ तो चूचु चुन्नामु
हम आंखों से देखते हैं।

ఇది చెవి

इदि च'वि

यह कान है ।

మనము చెవితో వినుచున్నాము

मनमु च'वि तो विनु चुन्नामु

हम कान से सुनते हैं ।

ఇది ముక్కు

इदि मुक्कु

यह नाक है

మనము ముక్కుతో వాసన చూచుచున్నాము

मनमु मुक्कु तो वासन चूचु चुन्नामु

हम नाक से सूंघते हैं ।

ఇది నాలుక

इदि नालुक

यह जीभ है ।

నాలుక మాట్లాడుట కొరకు

नालुक माट्लाडुट कोरकु

जीभ बोलने के लिए है ।

అది ముఖము

अदि मुखमु

वह मुख है ।

ఇది తల

इदि तल

यह सिर है ।

తలమీద వెంట్రుకలు ఉన్నవి

तल मीद व'ट्रुकलु उन्नवि

सिर पर बाल हैं ।

వెంట్రుకలు నల్లగా ఉండును

व'ट्रुकलु नल्लगा उडुनु

बाल काले होते है ।

వెంట్రుకలు తెల్లగా కూడా ఉండును

व'ट्रुकलु त'ल्लगा कूडा उडुनु

बाल सफ़ेद भी होते है ।

ఇది పన్ను

इदि पन्नु

यह दांत है ।

ఇవి పళ్ళు

इवि पळ्ळु

ये दांत हैं ।

ఇది చేయి

इदि चेयि

यह हाथ है ।

ఇది కాలు
इदि कालु
यह पैर है।

మనము చేతితో పని చేయుచున్నాము
मनमु चेति तो पनि चेयुचुन्नामु
हम हाथ से काम करते हैं।

మనము కాలితో నడచుచున్నాము
मनमु कालि तो नडचु चुन्नामु
हम पैर से चलते है।

మనకు రెండు చేతులు, రెండు కాళ్ళు ఉన్నవి
मनकु र ंडु चेतुलु र ंडु काळ्ळु उन्नवि
हमारे दो हाथ दो पैर है।
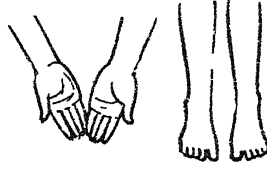
చేతికి ఐదు వ్రేళ్ళు ఉండును
चेतिकि ऐदु व्रेळ्ळु उंडुनु
हाथ में पांच उंगलियां होती है।

కాలికిగూడా ఐదు వ్రేళ్ళు ఉండును
कालिकि कूडा ऐदु व्रेळ्ळु उडुनु
पैर में भी पाँच उंगलियाँ होती है।

2

एक वचन	बहु वचन
కన్ను	కన్నులు (కళ్ళు)
ముక్కు	ముక్కులు
బాలిక	బాలికలు

1 तेलुगु में साधारणतया लु लगाने से बहु वचन होता है।
2 'केलिए' के वास्ते कोरकु का प्रयोग होता है।
3. से का वलन, कंटे, चेत, तो अर्थ होता है।
4. को का अर्थ 'नु' होता है। 'कु' भी होता है।

వాడు పాముసు చంపుచున్నాడు
वाडु पामुनु चंपु चुन्नाडु
वह साप को मारता है।

పిల్లి ఎలుకను చంపుచున్నది
पिल्लि ऍलुकनु चंपु चुन्नदि
बिल्ली चूहेको मारती है

వాడు ఆవుకు మేత వేయుచున్నాడు
वाडु आवुकु मेत वेयु चुन्नाडु
वह गाय को चारा देता है।

14

అది గ్లాసు
अदि ग्लासु
वह गिलास है।

గ్లాసులో ఏమి ఉన్నది?
ग्लासु लो एमि उन्नदि
गिलास में क्या है?

గ్లాసులో చల్లని నీరు ఉన్నది
ग्लासु लो चल्लनि नीरु उन्नदि
गिलास में ठंडा पानी है ।

నీరు వేడిగా లేదు
नीरु वेडिगा लेदु
पानी गरम नहीं है ।

మేము చల్లని నీరు త్రాగుదుము
मेमु चल्लनि नीरु त्रागुदुमु
हम ठंडा पानी पीते हैं ।

చల్లని నీటితో స్నానము చేయుట మంచిది
चल्लनि नीटि तो स्नानमु चेयुट मंचिदि
ठंडे पानी से नहाना अच्छा है ।

త్రాగుట	त्रागुट	**पीना**
చదువుట	चदुवुट	**पढ़ना**
స్నానము చేయుట	स्नानमु चेयुट	**नहाना**
నిద్రించుట	निद्रिंचुट	**सोना**
వ్రాయుట	व्रायुट	**लिखना**
పరుగెత్తుట	परुगॆत्तुट	**दौड़ना**

15

నీవు వెళ్ళుము

नीवु व'ळ्ळुमु

तू जा

सूचना :–अकसर तुम के बदले नीवु तथा आप के बदले में मीरु का प्रयोग होता है ।

మీరు వెళ్ళవద్దు

मीरु व ळ्ळ वद्द्

तुम मत जाओ

మీరు పరుగెత్తవద్దు

मीरु परुग'त्त वद्दु

तुम मत दौड़ो ।

మీరు టీ త్రాగండి

मीरु टी त्रागडि

तुम चाय पिओ ।

మీరు నేలమీద కూర్చొనవద్దు

मीरु नेल मीद कुर्चोन वद्द्

तुम जमीन पर मत बैठो ।

మీరు తెలుగులో వ్రాయండి

मीरु त'लुगु लो व्रायंडि

तुम तेलगु में लिखो ।

మీరు కుర్చీమీద కూర్చోండి

मीरु कुर्ची मीद कूर्चोंडि

तुम कुर्सी पर बैठो ।

ध्यान दीजिए :—

व'ळ्ळु वెళ్ళు **जा ।**

व'ळ्ळभवद्दु వెళ్ళవద్దు **मत जा ।**

कूर्चोनुमु కూర్చొనుము **बैठो ।**

कूर्चोनवद्दु కూర్చొన వద్దు **मत बैठो ।**

तिनुमु తినుము **खा ।**

तिनवद्दु తినవద్దు **मत खा ।**

चेयंडि చేయండి **करो ।**

चेयवद्दु చేయవద్దు **मत करो ।**

16

తమరు ఇక్కడికి రండి

तमरु इक्कडिकि रंडि

आप इधर आइए ।

తమరు ఉత్తరం వ్రాయండి

तमरु उत्तरं व्रायंडि

आप पत्र लिखिए ।
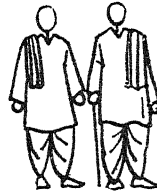
తమరు నాకు తెలుగు నేర్పండి
तमरु नाकु तॆलुगु नेर्पंडि
आप मुझे तेलगु सिखाइए ।

తమరు ఆ పుస్తకమును చదువవద్దు
तमरु आ पुस्तकमुनु चदववद्दु
आप वह पुस्तक मत पढ़िए ।

తమరు పాలు తాగండి
तमरु पालु तागंडि
आप दूध पीजिए ।

తమరు ఒక పాట పాడండి
तमरु ओक पाट पाडंडि
आप एक गीत गाइए ।

తమరు నాకొరకై గడియారమును కొనండి
तमरु ना कोरकै गडियारमुनु कोनंडि
आप मेरे लिए घड़ी ख़रीदिए ।

ध्यान दीजिए :—

రండి रंडि	आइए	రావద్దు रावद्दु	मत आइए
తినండి तिनंडि	खाइए	తినవద్దు तिनवद्दु	मत खाइए
వెళ్ళండి वॆळ्ळंडि	जाइए	వెళ్ళవద్దు वेळ्ळवद्दु	मत जाइए

प्रश्न-2

1. चित्र देखकर जवाब दीजिए :—

పుస్తకములు ఎక్కడ ఉన్నవి?
पुस्तकमुलु एक्कड उन्नवि
पुस्तकें किधर हैं ?
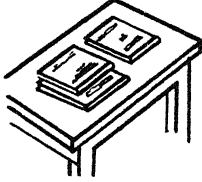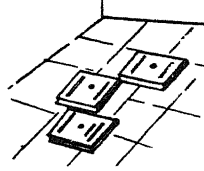
మీరు బొమ్మలో ఏమి చూచుచున్నారు?
मीरु बोम्म लो एमि चूचु चुन्नारु
तुम चित्र में क्या देखते हो ?

(इ)

(ई)

(उ)

2. **जवाब दीजिए :—**

ఒక చేతికి ఎన్ని వ్రేళ్ళు ఉండును?
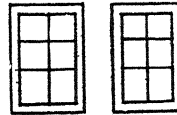
ओक चेतिकि ऍन्नि व्रेळ्ळु उंडुनु

एक हाथ में कितनी उंगलियां होती हैं ?
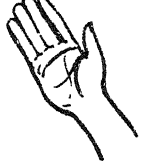
వేలు ఎక్కడ ఉన్నది?

वेलु एक्कड उन्नदि

उंगली किधर है ?

అది ఏమిటి?

अदि एमिटि

वह क्या है ?

ఇల్లు ఎక్కడ ఉన్నది?

इल्लु ऍक्कड उन्नदि

घर कहां है ?

ఇంటి లోపలికి ఎవడు పోవుచున్నాడు?

इंटि लोपलिकि ऍवडु पोवुचुन्नाडु
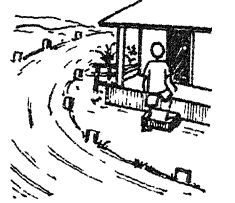
घर के भीतर कौन जा रहा है ?

అది ఎవరి ఇల్లు?
अदि एॅवरि इल्लु
वह किसका घर है ?

ఇది ఏమిటి ?
इदि एमिटि
यह क्या है ?

గ్లాసులో ఏమి ఉన్నది?
ग्लासु लो एमि उन्नदि
ग्लास में क्या है ?

నీరు ఎక్కడ ఉన్నది?
नीरु ए क्कड उन्नदि
पानी किधर है ?

మీరు ఏమి త్రాగుచున్నారు?
मीरु एमि त्रागु चुन्नारु
तुम क्या पीते हो ?

3. वाक्यों को पूरा कीजिए ।

మనము కళ్ళతో............	మనము నాలుకతో...........
मनमु कळ्ळतो..................	मनमु नालुकतो..................
हम आंखों से.....................	**हम जीभ से ....**
మనము కాళ్ళతో...........	మనము చెవితో...............
मनमु काळ्ळतो	मनमु च'वि तो.....................
हम पैरों से	**हम कान से ....**

చల్లని నీరుతో స్నానము చేయుట...... తమరు సాయంత్రం.........
चल्लनि नीटि तो स्नानमु चेयुट............ तमरु सायंत्रम्...............
ठंडे पानी से नहाना .... आप शाम को ....

4. नीचे दी गई क्रियाओं की सहायता से वाक्यों को पूरा कीजिए ।

వచ్చుచున్నాను	త్రాగుచున్నారు?	పాడండి
वच्चु चुन्नानु	त्रागु चुन्नारु	पाडंडि
आता हूं ।	पीते हैं ।	गाइए
కూర్చోనండి	వ్రాయుము	మాట్లాడుము
कूर्चोनंडि	व्रायुमु	माट्लाडुमु
बैठिए	लिखो	बोलो
మాట్లాడుచున్నారు	పరుగెత్తుచున్నది	వెళ్ళుచున్నారు
माट्लाडु चुन्नारु	परुगे'त्तुचुन्नदि	व'ळ्ळु चुन्नारु
बोलते हैं ।	दौड़ती है ।	जाते हैं ।

1 మీరు తెలుగులో... 2. వారు చల్లని నీరు....
मीरु त'लुगु लो .... वारु चुल्लनि नीरु ....
तुम तेलुगु में .... वे ठंडा पानी..................

3. మేము తెలుగు.......... 4. తమరు ఒక పాట..........
मेमु त'लुगु .... तमरु आ'क पाट ....
हम तेलुगु .... आप एक गीत ....

5. నేను ఇంటినుండి........... 6. తమరు ఎక్కడ...........
नेनु इंटि नुंडि .... तमरु ए'क्कड ....
मैं घर से .... आप किधर ....

7. మీరు హిందీలో..............
मीरु हिन्दी लो ....
तुम हिन्दी में ....

8 వాడు కుర్చీమీద..........
वाडु कुर्ची मीद..............
वह कुर्सी पर..... ....

9. తమరు కుర్చీమీద.............
तमरु कुर्ची मीद..................
आप कुर्सी पर..................

उत्तर–2

1. (అ) పుస్తకములు బీరువాలో ఉన్నవి
पुस्तकमुलु बीरुवा लो उन्नवि
पुस्तकें अलमारी में हैं ।

(ఆ) పుస్తకములు చేతిలో ఉన్నవి
पुस्तकमुलु चेति लो उन्नवि
पुस्तकें हाथ में हैं ।

(ఇ) పుస్తకములు మేజాబల్లమీద ఉన్నవి
पुस्तकमुलु मेजाबल्ल मीद उन्नवि
पुस्तकें मेज पर हैं ।

(ఈ) పుస్తకములు నేలమీద ఉన్నవి
पुस्तकमुलु नेल मीद उन्नवि
पुस्तकें जमीन पर हैं ।

2. (అ) కిటికీలు తెరువబడి ఉన్నవి
किटिकीलु त'रवबडि उन्नवि
खिड़कियां खुली हैं ।

(ఆ) కిటికీలు మూయబడి ఉన్నవి
किटिकीलु मूयबडि उन्नवि
खिड़कियाँ बंद हैं ।

(ఇ) ఇది నోరు
इदि नोरु
यह मुंह है

(ఈ) ఇవి పళ్ళు
इवि पळ्ळु
ये दांत हैं ।

(ఉ) చేతికి వ్రేళ్ళు ఉండును
चेतिकि व्रेळ्ळु उडुनु
हाथ में उंगलियां होती हैं।

3. ఒక చేతికి ఐదు వ్రేళ్ళు ఉండును
आ'क चेतिकि ऐदु व्रेळ्ळु उंडुनु
एक हाथ में पांच उंगलियाँ होती हैं ।

ఇది ఇల్లు
इदि इल्लु
यह घर है ।

ఇల్లు రోడ్డు మూల ఉన్నది
इल्लु रोड्डु मूल उन्नदि
घर सड़क के कोने में है ।

ఇంటిలోనికి ఒక పిల్లవాడు పోవుచున్నాడు
इटि लोनिकि आ'क पिल्लवाडु पोवु चुन्नाडु
घर के भीतर एक लड़का जा रहा है ।

అది అతని ఇల్లు
अदि अतनि इल्लु
वह उसका घर है ।

ఇది గ్లాసు
इदि ग्लासु
यह गिलास है

గ్లాసులో చల్లని నీరు ఉన్నది
ग्लासुलो चल्लनि नीरु उन्नदि
गिलास में ठंडा पानी है

చల్లని నీరు గ్లాసులో ఉన్నది
चल्लनि नीरु ग्लासु लो उन्नदि
ठंडा पानी गिलास में है।

నేను చల్లని నీరు త్రాగుచున్నాను
नेनु चल्लनि नीरु त्रागु चुन्नानु
मैं ठंडा पानी पीता हूं।

మనము కళ్ళతో చూచుచున్నాము
मनमु कळ्ळ तो चूचु चुन्नामु
हम आँखों से देखते हैं।

మనము కాళ్ళతో నడుచుచున్నాము
मनमु काळ्ळतो नडचु चुन्नामु
हम पैरों से चलते हैं।

మనము చెవితో వినుచున్నాము
मनमु च'वितो विनुचुन्नामु
हम कान से सुनते हैं।

వేడి నీరు త్రాగుట మంచిది
वेडि नीरु त्रागुट मंचिदि
गरम पानी पीना अच्छा है।

చల్లని నీటితో స్నానము చేయుట మంచిది
चल्लनि नीटि तो स्नानमु चेयुट मंचिदि
ठंडे पानी से नहाना अच्छा है ।

మీరు దేశసేవ చేయండి
मीरु देशसेव चेयंडि
तुम देश की सेवा करो ।

తమరు అక్కడకు పోవద్దు
तमरु अक्कडकु पोवद्दु
आप वहाँ मत जाइए ।

మీరు తెలుగులో వ్రాయండి
मीरु त'लुगु लो व्रायंडि
तुम तेलुगु में लिखो ।

మేము తెలుగు మాట్లాడుచున్నాము
मेमु त'लुगु माट्लाडु चुन्नामु
हम तेलुगु बोलते हैं ।

తమరు ఒక పాట పాడండి
तमरु ओक पाट पाडंडि
आप एक गीत गाइए ।

మీరు హిందీలో మాట్లాడండి
मीरु हिन्दी लो माट्लाडंडि
तुम हिन्दी में बोलो ।

నేను ఇంటినుండి వచ్చుచున్నాను
नेनु इंटि नुंडि वच्चु चुन्नानु
मैं घर से आता हूं ।

వాడు కుర్చీమీద కూర్చొనుచున్నాడు
वाडु कुर्ची मीद कुर्चोनुचुन्नाडु
वह कुर्सी पर बैठता है।

తమరు కుర్చీమీద కూర్చొనండి
तमरु कुर्ची मीद कूर्चोनंडि
आप कुर्सी पर बैठिए।

17

నీవు ఎవరు?
नीवु ऍवरु
तू कौन है ?

నేను విద్యార్థిని
नेनु विद्यार्थिनि
मै विद्यार्थी हूं।

నేను మనుష్యుడను
नेनु मनुष्युडनु
मैं मनुष्य हूं ।

ఇక్కడ ఇద్దరు మనుష్యులు ఉన్నారు
इक्कड इद्दरु मनुष्युलु उन्नारु
यहां दो आदमी हैं।

వారిలో ఒకడు పొడవైనవాడు
वारि लो आ'कडु पोडवैनवाडु
उनमें एक लम्बा है।

రెండవవాడు పొట్టివాడు
रॅंडव वाडु पोट्टिवाडु
दूसरा नाटा है।

వారి చేతులలో వార్తా పత్రికలు ఉన్నవి
वारि चेतुललो वार्ता पत्रिकलु उन्नवि
उनके हाथों में समाचार-पत्र है।

వారు మా ఉపాధ్యాయులు
वारु मा उपाध्यायुलु
वे हमारे अध्यापक है।

వారు పాఠశాలనుండి ఇంటికి పోవుచున్నారు
वारु पाठशालनुंडि इंटिकि पोवुचुन्नारु
वे पाठशाला से घर जा रहे हैं।

మీరు ఎక్కడకి వెళ్ళుచున్నారు?
मीरु ऍक्कडिकि व'ळ्ळुचुन्नारु
तुम कहाँ जा रहे हो ?

నేను స్టేషనుకు పోవుచున్నాను
नेनु स्टेषनुकु पोवुचुन्नानु
मैं स्टेशन जा रहा हूँ।

వారు పాఠశాలనుండి ఇంటికి పోవుచున్నారు
वारु पाठशालनुंडि इंटिकि पोवुचुन्नारु
वे पाठशाला से घर जा रहे हैं।

నా తండ్రి బొంబాయిలో వ్యాపారము చేయుచున్నారు
ना तंड्रि बाँबायि लो व्यापारमु चेयु चुन्नारु
मेरे पिता जी बंबई में व्यपार कर रहे हैं।

ఈ రోజు వారు వెళ్ళుచున్నారు
ईरोजु वारु व'ळ्ळुचुन्नारु
आज वे जा रहे हैं।

బండికి సమయమైనది రేపు కలుసుకొందాము
बंडिकि समयमैनदि रेपु कलुसु काँदामु
गाड़ी का समय हो गया। कल मिलेंगे।

రెండు
र'ंडु
दो

మూడు
मूडु
तीन

నాలుగు
नालुगु
चार

ఐదు
ऐदु
पाँच

ఇద్దరూ इद्दरू दोनों	मनुष्य वाचक
రెండూ रॆंडू दोनों	पशु वाचक या अप्राणि वाचक
ముగ్గురూ मुग्गुरू तीनों	मनुष्य वाचक
మూడూ मूडू तीनों	पशुवाचक या अप्राणि वाचक
నలుగురూ नलुगुरू चारों	प्राणि वाचक
నాలుగూ नालुगू चारों	पशु वाचक या अप्राणि वाचक
ఐదుగురూ ऐदुगुरू पाँचों	प्राणि वाचक
ఐదూ ऐदू पाँचों	पशु वाचक या अप्राणि वाचक

నేను పటమును చూచుచున్నాను

नेनु पटमुनु चूचु चुन्नानु

मैं चित्र देख रहा हूँ ।

మేము పటము చూచుచున్నాము

मेमु पटमु चूचुचुन्नामु

हम चित्र देख रहे है ।

నేను పాఠమును చదువుచున్నాను

नेनु पाठमुनु चदुवु चुन्नानु

मैं पाठ पढ़ रहा हूँ ।

మేము పాఠము చదువుచున్నాము

मेमु पाठमु चदुवुचुन्नामु

हम पाठ पढ़ते हैं ।

మీరు ఏమి వ్రాయుచున్నారు?

मीरु एमि व्रायु चुन्नारु

तुम क्या लिख रहे हो ?

వారు నిద్రపోవుచున్నారు

वारु निद्रपोवुचुन्नारु

वे सो रहे हैं ।

మీరు ఎవరితో మాట్లాడుచున్నారు?

मीरु ऍवरितो माट्लाडु चुन्नारु

तुम किससे बोल रहे हो ?

వాడు నిద్రించుచున్నాడు

वाडु निद्रिंचु चुन्नाडु

वह सो रहा है ।

అది ఎగురుచున్నది
अदि ऍगुरुचुन्नाद
वह उड़ रहा है ।

అవి ఎగురుచున్నవి
अवि ऍगुरु चुन्नवि
वे उड रहे हैं ।

18

నాన్నగారూ! అది ఏమిటి?
नान्नगारू ! अदि एमिटि ?
पिता जी ! वह क्या है ?
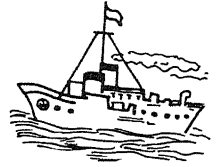
అది ఓడ
अदि ओड
वह जहाज है ।

ఓడ సముద్రములో నడుచుచున్నది
ओड समुद्रमु लो नडचु चुन्नदि
जहाज समुद्र पर चलता है ।

ఈ ఓడ పెద్దది
ई ओड प'द्दिदि
यह जहाज बड़ा है ।

ఓడ చిన్నదిగా గూడా ఉండును
ओड चिन्नदिगा कूडा उंडुनु
जहाज छोटा भी होता है ।

ఓడపైన జండా ఎగురుచున్నది
ओड पैन जँडा एँगुरु चुन्नदि
जहाज पर झंडा फहर रहा है ।

వీడు ఓడ నడుపువాడు
वीडु ओड नडपुवाडु
यह जहाज चलानेवाला है ।

19
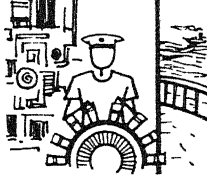
ఇది కావేరీ నది
इदि कावेरी नदि
यह कावेरी नदी है ।
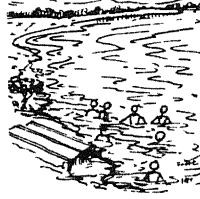
కావేరి పవిత్రమైనది
कावेरी पवित्रमैनदि
कावेरी पवित्र है ।

జనులు కావేరిలో స్నానము చేయుచున్నారు
जनुलु कावेरि लो स्नानमु चेयुचुन्नारु
लोग कावेरी में स्नान कर रहे हैं

కావేరి నీరు పొలములకు లభించుచున్నది
कावेरि नीरु पा'लमुलकु लभिचुचुन्नदि
कावेरी का पानी खेतो को मिलता है ।
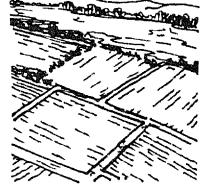
దానివలన పొలములు సారవంతము లగుచున్నవి
दानि वलन पोलमुलु सारवतमु लगुचुन्नवि
उससे खेत उपजाऊ होते हैं ।

కావేరి కుడగు పర్వతమునుండి బయలుదేరుచున్నది
कावेरि कुडगु पर्वतमुनु डि बयलु देरु चुन्नदि
कावेरी कुडगु पहाड से निकलती है ।

కావేరీ నదీ తీరమున బాగా ధాన్యము పండుచున్నది
कावेरी नदी तीरमुन बागा धान्यमु पडुचुन्नदि ।
कावेरी के तट पर खूब चावल पैदा होता है ।

మన దేశమునందు యమున, కృష్ణ, గోదావరి, గంగ మొదలగు నదులు ప్రవహించుచున్నవి
मन देशमुनदु यमुन, कृष्ण, गोदावरी, गग, मोदलगु नदुल प्रवहिचुचुन्नवि
हमारे देश मे यमुना, कृष्णा, गोदावरी, गगा आदि नदियाँ बहती है ।

20

ఇది మొక్క
इदि मा'क्क
यह पौधा है ।

ఇది పువ్వు
इदि पुव्वु
यह फूल है ।

మొక్కకు పువ్వులు ఉండును
मा'क्ककु पुव्वुलु डड्डुनु
पौधे में फूल होते हैं ।

ఇది తీగ
इदि तीग
यह लता है ।

తీగకుగూడా పువ్వులు ఉండును
तीगकु कूडा पुव्वुलु उंडुनु
लता में भी फूल होते हैं ।

పువ్వులు అందముగా ఉండును
पुव्वुलु अंदमुगा उंडुनु
फूल सुन्दर होते हैं ।

గులాబి అందమైన పువ్వు
गुलाबी अंदमैन पुव्वु
गुलाब सुन्दर फूल है ।

తామర పువ్వుగూడా అందమైనది
तामर पुव्वु कूडा अंदमैनदि
कमल भी सुन्दर है ।

పువ్వులలో పరిమళము ఉండును
पुव्वुलु लो परिमळमु उंडुनु
फूलों में सुगंध होती है ।

వాటివలన తేనె లభించుచున్నది
वाटि वलन तेन' लभिचु चुन्नदि
उनसे शहद निकलता है ।

తేనె తియ్యగా ఉండును
तेन' तिय्यगा उंडुनु
शहद मीठा होता है।

ఇది నా తోట
इदि ना तोट
यह मेरा बगीचा है।

తోట మధ్యలో ఒక చెరువు ఉన్నది
तोट मध्यलो ओ'क च'रुवु उन्नदि
बगीचे के बीच में एक तालाब है।

చెరువు నీరు శుభ్రముగా ఉన్నది
च'रुवु नीरु शुभ्रमुगा उन्नदि
तालाब का पानी साफ़ है।

మొక్కలకు నీరు అవసరము
मा'क्कलकु नीरु अवसरमु
पौधों को पानी जरूरी है।
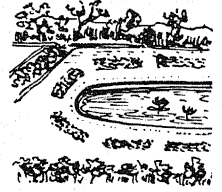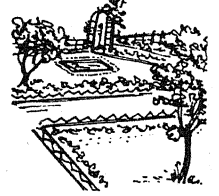
ఇది ఆవు
इदि आवु
यह गाय है।
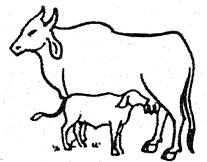
ఆవు దగ్గర దూడ ఉన్నది
आवु दग्गर आ'क दूड उन्नदि
गाय के पास एक बछड़ा है ।

ఆవు పాలు ఇచ్చును
आवु पालु इच्चुनु
गाय दूध देती है ।

పాల రంగు తెలుపు
पाल रंगु त'लुपु
दूध का रंग सफ़ेद है ।

ఆవు పాలు తేలికగా ఉండును
आवु पालु तेलिकगा उंड्नु
गाय का दूध हलका होता है ।

అందువలన అది తొందరగా జీర్ణము కాగలదు
अंदु वलन अदि तोंदरगा जीर्णमु कागलदु
इसलिए वह जल्दी पच जाता है ।

పాలనుండి పెరుగు, వెన్న, నెయ్యి, మజ్జిగ మొదలైనవి తయారగును
पालनुंडि प'रुगु, व'न्न, न'य्यि, मज्जिग, मोदलैनवि तयारगुनु
दूध से दही, मक्खन, घी, मट्ठा आदि बनते हैं ।

ఆవు పాలు ఆరోగ్యమునకు చాలా మంచి
आवु पालु आरोग्यमुनकु चाला मंचिदि
गाय का दूध स्वास्थ्य के लिए बहुत अच्छा है ।

మీరు రోజూ ఆవు పాలు త్రాగండి, ఆరోగ్యముగా ఉండండి
मीरु रोजू आवु पालु त्रागंडि, आरोग्यमुगा उंडंडि
तुम रोज गाय का दूध पिओ, स्वस्थ रहो ।

ఇది గేదె
इदि गेद'
यह भैंस है ।

గేదెగూడా పాలు ఇచ్చుచున్నది
गेद' कूडा पालु इच्चुचुन्नदि
भैंस भी दूध देती है ।

గేదె పాలు మందము
गेद' पालु मंदमु
भैंस का दूध भारी होता है ।

22

అతడు కుమ్మరి
अतडु कुम्मरि
वह कुम्हार है ।

కుమ్మరి కుండలు చేయును
कुम्मरि कुंडलु चेयुनु
कुम्हार घड़े बनाता है ।

అతడు మట్టితో కుండలు చేయుచున్నాడు
अतडु मट्टि तो कुंडलु चेयुचुन्नाडु
वह मिट्टी से घड़े बनाता है ।

ఇతడు దర్జీ
इतडु दर्जी
यह दर्जी है ।

దర్జీ గుడ్డలు కుట్టుచున్నాడు
दर्जी गुड्डलु कुट्टु चुन्नाडु
दर्जी कपड़े सीता है ।

అతడు చొక్కా కుట్టుచున్నాడు

अतडु चा'क्का कुट्टु चुन्नाडु

वह कुर्ता सी रहा है ।

తాపీవాడు

तापीवाडु

राज

తాపీవాడు ఇల్లు కట్టుచున్నాడు

तापीवाडु इल्लु कट्टु चुन्नाडु

राज घर बनाता है ।

ఇల్లు కట్టుటకు మట్టి, ఇసుక, సున్నము, సిమెంటు, కలప కావలెను

इल्लु कट्टुटकु मट्टी, इसुक, सुन्नमु सिमेंट, कलप कावल'नु

घर बनाने के लिये मिट्टी, रेत, चूना, सीमेंट, लकड़ी चाहिए ।

వడ్రంగి

वड्ंगि

बढ़ई
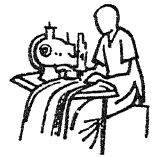
వడ్రంగి కర్ర వస్తువులు తయారు చేయుచున్నాడు

वड्ंगि कर्र वस्तुवुलु तयारु चेयुचुन्नाडु

बढ़ई लकड़ी की चीजें बनाता है ।

వడ్రంగి కర్ర బొమ్మలుగూడా తయారు చేయుచున్నాడు

वड्ंगि कर्र बा'म्मलु कूडा तयारु चेयुचुन्नाडु

बढ़ई कठपुतलियां भी बनाता है ।

కంసాలి

कंसालि

सुनार
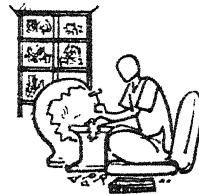
కంసాలి బంగారు ఆభరణములు చేయుచున్నాడు
कंसालि बंगारु आभरणमुलु चेयुचुन्नाडु
सुनार सोने के आभूषण बनाता है ।

కమ్మరి
कम्मरि
लुहार

కమ్మరి ఇనప వస్తువులు చేయును
कम्मारि इनप वस्तुवुलु चेयुनु
लुहार लोहे की चीज़ बनाता है ।

కపలావాడు
कापलावाडु
पहरेदार

కాపలావాడు ఇల్లు కాపలా కాయుచున్నాడు
कापलावाडु इल्लु कापला कायु चुन्नाडु
पहरेदार घर की रखवाली करता है ।

23

అతడు విద్యార్థి
अतडु विद्यार्थि
वह विद्यार्थी है ।

అతని పేరు శేఖర్
अतनि पेरु शेखर
उसका नाम शेखर है ।

శేఖర్ పాఠశాలలో చదువుచున్నాడు
शेखर पाठशाल लो चदुवु चुन्नाडु
शेखर पाठशाला में पढ़ता है ।

వీరు ఉపాధ్యాయులు
वीरु उपाध्यायुलु
ये अध्यापक हैं ।

ఉపాధ్యాయులు శేఖరుకు గణితము నేర్పుచున్నారు
उपाध्ययुलु शेखरु कु गणितमु नेर्पु चुन्नारु
अध्यापक शेखर को गणित सिखाते हैं ।

శేఖర్ రోజూ పాఠశాలకు బండిలో వెళ్ళుచున్నాడు
शेखर रोजू पाठशालकु बंडि लो वेळ्ळु चुन्नाडु
शेखर रोज पाठशाला को गाड़ी में जाता है ।

అతనితో పాటు అతని చిన్న తమ్ముడుగూడా వెళ్ళుచున్నాడు
अतनितो बाटु अतनि चिन्न तम्मुडु कूडा वेळ्ळु चुन्नाडु
उसके साथ उसका छोटा भाई भी जाता है ।

ఉమ శేఖర్ సోదరి
उम शेखर सोदरि
उमा शेखर का बहन है ।

ఉమ శేఖర్ కంటె పెద్దది
उम शेखर कंटॆ पॆद्ददि
उमा शेखर से बड़ी है ।

శేఖర్ ఉమకంటె చిన్నవాడు
शेखर उम कंटॆ चिन्नवाडु
शेखर उमा से छोटा है ।

శేఖర్ వయస్సు పదిహేను సంవత్సరాలు
शेखर वयस्सु पदिहेनु सवत्सरालु
शेखर की उम्र पन्द्रह साल की है।

ఉమ వయస్సు ఇరవై సంవత్సరాలు
उम वयस्सु इरवै संवत्सरालु
उमा की उम्र बीस साल की है।

ముగ్గురూ ఒకే బండిలో పాఠశాలకు పోవుచున్నారు
मुग्गुरू आ'के वडि लो पाठशालकु पोवुचुन्नारु
तीनों एक ही गाडी में पाठशाला जाते है।

प्रश्न–3

1. चित्र देख कर जवाब दीजिए :—

ఇది ఏమిటి?
इदि एमिटि
यह क्या है ?

ఓడమీద ఏమి ఎగురుచున్నది?
ओड मीद एमि ऍगुरु चुन्नदि
जहाज पर क्या फहर रहा है ?

ఇవి ఏమిటి?
इवि एमिटि
ये क्या हैं ?

మొక్కలకు ఏమి ఉన్నవి?
मा'क्कलकु एमि उन्नवि
पौधों में क्या है ?

పువ్వులవలన ఏమి లభించును?
पुव्वुलु वलन एमि लभिंचुनु
फूलों से क्या मिलता है ?

తేనె ఎట్లు ఉండును?
तेन' ऍट्लु उँडुनु
शहद कैसा होता है ?

ఆవు ఏమి ఇచ్చుచున్నది?
आवु एमि इच्चुचुन्नदि
गाय क्या देती है ?

పాలరంగు ఏమిటి?
पालरगु एमिटि
दूध का रंग क्या है ?

ఆవు దగ్గర ఏమి ఉన్నది?
आवु दग्गर एमि उन्नदि
गाय के पास क्या है ?

2. चित्रों को देखकर वाक्य बनाइए ।

1.

2.

3.

4.

5.

6.
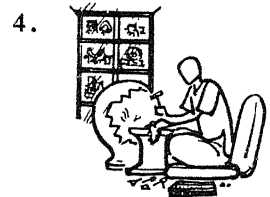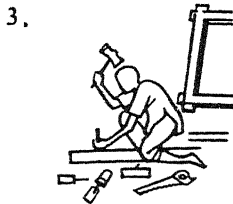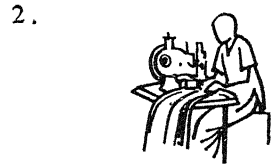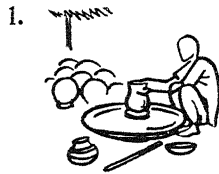
7. 8.
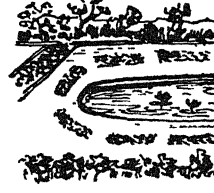
9. 10.

3. **वाक्यों को पूरा कीजिए ।**

ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులకు గణితము ..
उपाध्यायुडु विद्यार्थुलकु गणितमु··········
अध्यापक विद्यार्थियों को गणित ···········

శేఖర్ ఉమతో కూడా ..
शेखर उमतो कूडा·········
शेखर उमा के साथ ···········

తాపీవాళ్ళు ఇళ్ళు...
तापीवाळ्ळु इल्लु······
राज घर ·········

గేదెకూడా పాలు ..
गेद' कूडा पालु ·····
भैंस भी दूध·········

నీవు రోజూ ఆవు పాలు........
नीवु रोजू आवु पालु…………
तुम रोज गाय का दूध………

ఇల్లు కట్టుటకు మట్టి, ఇసుక, సున్నము...
इल्लु कट्टुटकु मट्टि इसुक सुन्नमु……
घर बनाने मिट्टी, रेत, चूना………

కావేరి పవిత్రమైన....
कावेरि पवित्रमैन ………
कावेरी पवित्र … … …

కావేరిని గురించి ఐదు వాక్యములు చెప్పండి
कावेरिनि गुरिंचि ऐदु वाक्यमुलु च'प्पंडि
कावेरी के बारे में पाँच वाक्य बोलिए।

उत्तर-3

1.
ఇది ఒక ఓడ
इदि आ'क ओड
यह एक जहाज है।

ఓడపైన జండా ఎగురుచున్నది
ओडपैन जंडा ऎंगुरु चुन्नदि
जहाज पर झंडा फहर रहा है।

ఇవి మొక్కలు
इवि मा'क्कलु
ये पौधे हैं।

మొక్కలకు పూలు ఉండును
मा'क्कलकु पूलु उंडुनु
पौधों में फूल होते हैं।

పూలనుండి తేనె లభించుచున్నది
पूलनुंडि तेन' लभिंचुचुन्नदि
फूलों से शहद मिलता है।

ఆవు పాలు ఇచ్చును
आवु पालु इच्चुनु
गाय दूध देती है।

పాలరంగు తెలుపు
पालरंगु त'लुपु
दूध का रंग सफ़ेद है।

ఆవు దగ్గర దూడ ఉన్నది
आवु दग्गर दूड उन्नदि
गाय के पास बछड़ा है।

2.

కుమ్మరి కుండలు చేయుచున్నాడు
कुम्मरि कुंडलु चेयुचुन्नाडु
कुम्हार घड़े बनाता है।

దర్జీ గుడ్డలు కుట్టును
दर्जी गुड्डलु कुट्टुनु
दर्जी कपड़े सीता है।

కంసాలి నగలు చేయును
कंसालि नगलु चेयुनु
सुनार आभूषण बनाता है।

కమ్మరి ఇనప వస్తువులు చేయును
कम्मरि इनप वस्तुवुलु चेयुनु
लुहार लोहे से चीजें बनाता है।

వడ్రంగి కర్ర వస్తువులు చేయును
वड्ंगि कर्र वस्तुवुलु चेयुनु
बढ़ई लकड़ी की चीजें बनाता है।

కావలావాడు ఇల్లు కావలా కాయును
कापलावाडु इल्लु कापला कायुनु
पहरेदार घर की रखवाली करता है।

చెరువు నీరు శుభ్రముగా ఉండును
च'रुवु नीरु शुभ्रमुगा उंडुनु
तालाब का पानी साफ रहता है।

ఇది గులాబి పువ్వు
इदि गुलाबी पुव्वु
यह गुलाब का फूल है।

ఇది తామర పువ్వు
इदि तामर पुव्वु
यह कमल का फूल है।

3.
శేఖర్ ఉమకంటె చిన్నవాడు
शेखर उम कंट' चिन्नवाडु
शेखर उमा से छोटा है।

తాపీవాడు ఇల్లు కట్టుచున్నాడు
तापीवाडु इल्लु कट्टु चुन्नाडु
राज मकान बनाता है।

అతడు పొట్టివాడు
अतडु पोट्टि वाडु
वह नाटा है ।

కావేరి పవిత్రమైన నది
कावेरि पवित्रमैन नदि
कावेरी पवित्र नदी है ।

ఆవు పాలు ఆరోగ్యమునకు మంచిది
आवुपालु आरोग्यमुनकु मंचिदि
गाय का दूध स्वास्थ्य के लिए अच्छा है ।

కావేరి కుడగు పర్వతమునుండి బయలుదేరెను
कावेरि कुडगु पर्वतमुनुंडि बयलु देर'नु
कावेरी कुडग पहाड़ से निकली है ।

24

గోపాలుడు నా స్నేహితుడు
गोपालुडु ना स्नेहितुडु
गोपाल मेरा दोस्त है ।

ఇది గోపాలుని ఇల్లు
इदि गोपालुनि इल्लु
यह गोपाल का घर है ।

గోపాలునియింటిలో పది గదులు ఉన్నవి
गोपालुनि इंटि लो पदि गदुलु उन्नवि
गोपाल के घर में दस कमरे हैं ।

వాటిలో ఆరు గదులు పెద్దవి, నాలుగు గదులు చిన్నవి
वाटि लो आरु गदुलु प'द्दवि, नालुगु गदुलु चिन्नवि
उनमें छः कमरे बड़े और और चार कमरे छोटे हैं ।

ఇంటి దగ్గర అందమైన తోట ఉన్నది
इंटि दग्गर अंदमैन तोट उन्नदि
घर के पास सुन्दर बगीचा है ।

తోటలో రకరకములైన పూలు మొక్కలు ఉన్నవి
तोट लो रक रक मुलैन पूलु मा'क्कलु उन्नवि
बगीचे में तरह तरह के फूल पौधे हैं ।

తోట పచ్చ పచ్చగా ఉన్నది
तोट पच्च पच्चगा उन्नदि
बगीचा हरा भरा है ।

తోటకు ఒక మూల బావి ఉన్నది
तोटकु आ'क मूल बावि उन्नदि
बगीचे के एक कोने में कुँआ है ।

అది చాలా లోతుగా ఉన్నది
अदि चाला लोतुगा उन्नदि
वह बहुत गहरा है ।

దానిలో నీరు నిండి ఉన్నది
दानि लो नीरु निंडि उन्नदि
उसमें पानी भरा है ।

అదిగో చూడు, గోపాలుడు మొక్కలకు నీరు పోయుచున్నాడు

अदिगो चूडु, गोपालुडु मा'क्कलकु नीरु पोयु चुन्नाडु

वह देखो, गोपाल पौधों को पानी दे रहा है ।

గోపాలుని తండ్రి పూలు కోయుచున్నాడు

गोपालुनि तंड्रि पूलु कोयुचुन्नाडु

गोपाल के पिता जी फूल तोड़ रहे हैं ।

పదండి, మనము గూడా అక్కడకు పోదాము

पदंडि, मनमु कूडा अक्कडकु पोदामु

चलिये, हम भी वहां चलें ।

25

ఇది మన దేశము

इदि मन देशमु

यह हमारा देश है ।

మన దేశము పేరు భారత దేశము

मन देशमु पेरु भारत देशमु

हमारे देश का नाम भारत है ।

భారతము మన మాతృభూమి

भारतमु मन मातृभूमि

भारत हमारी मातृ भूमि है ।

మన దేశము చాలా పెద్దది
मन देशमु चाला प'द्दि
हमारा देश बहुत बड़ा है ।

భారత దేశమునకు ఉత్తరముఅందు హిమాలయమున్నది
भारत देशमुनकु उत्तरमुनंदु हिमालयमुन्नदि
भारत देश के उत्तर में हिमालय है ।

తూర్పు, దక్షిణము, పశ్చిమము మూడు దిక్కులలో సముద్రమున్నది
तूर्पु, दक्षिणमु,पश्चिममु मूडु दिक्कल लो समुद्रमुन्नदि
पूरब, दक्षिण, पश्चिम तीनों दिशाओं में समुद्र है ।

భారత దేశమునందు చాలా భాషలు మాట్లాడబడుచున్నవి
भारत देशमुनंदु चाला भाषलु माट्लाडबडुचुन्नवि
भारत में कई भाषाएँ बोली जाती हैं ।

నేను తెలుగులో మాట్లాడుచున్నాను
नेनु त'लुगु लो माट्लाडु चुन्नानु
मैं तेलुगु में बोलता हूँ ।

మన దేశమునందు హిందీ మాట్లాడువారి సంఖ్య అధికము
मन देशमुनंदु हिन्दी माट्लाडुवारि संख्य अधिकमु
हमारे देश में हिन्दी बोलने वालों की संख्या अधिक है ।

హిందీ మన రాష్ట్ర భాష
हिन्दी मन राष्ट्रभाष
हिन्दी हमारी राष्ट्रभाषा है ।

దక్షిణ దేశమునందు నాలుగు భాషలు మాట్లాడబడుచున్నవి
दक्षिण देशमुनंदु नालुगु भाषलु माट्लाड बडु चुन्नवि
दक्षिण में चार भाषाएँ बोली जाती हैं ।

అవి తెలుగు మలయాళము అరవము కన్నడములు
अवि त'लुगु मलयाळमु अरवमु कन्नडमुलु
वे तेलुगु मलयालम तमिल कन्नड़ हैं।

మన దేశమునందు చాలా ప్రాంతము లున్నవి
मन देशमु नदु चाला प्रांतमुलुन्नवि
हमारे देश में कई राज्य हैं।

ఇక్కడ రైతులు ఎక్కువగా ఉన్నారు
इक्कड रैतुलु ऍक्कुवगा उन्नारु
यहाँ किसान अधिक हैं।

వారు పొలములో పని చేయుదురు
वारु पा'लमुलो पनि चेयुदुरु
वे खेत में काम करते हैं।

వారు గ్రామములలో నివసించుచున్నారు
वारु ग्राममुल लो निवसिचु चुन्नारु
वे गांवों में रहते हैं।

మన దేశమునందు చాలా నదులు ప్రవహించుచున్నవి
मन देशमुनंदु चाला नदुलु प्रवहिचु चुन्नवि
हमारे देश में कई नदियां बहती हैं।

వానిలో గంగానది చాలా పెద్దది
वानि लो गंगा नदि चाला प'द्दि
उनमें गंगा नदी बहुत बड़ी है।

ఆంధ్ర దేశమునందు గోదావరి పెద్ద నది
आंध्र देशमु नंदु गोदावरि प'द्द नदि
आंध्र में गोदावरी बड़ी नदी है।

మనము మన దేశమునకు సేవ చేయవలెను
मनमु मन देशमुनकु सेव चेयवल॑नु
हमें अपने देश की सेवा करनी चाहिए ।

ध्यान दीजिये:—

చేయవలెను
चेयवल॑नु
करना चाहिए

చదువ వలెను
चदुव वल॑नु
पढ़ना चाहिए

వ్రాయవలెను
व्राय वल॑नु
लिखना चाहिए

పరుగెత్తవలెను
परुग॑त्त वल॑नु
दौड़ना चाहिए

వెళ్ళవలెను
व॑ळ्ळवल॑नु
जाना चाहिए

రావలెను
रावल॑नु
आना चाहिए

అక్కర్లేదు
अक्करलेदु
नहीं चाहिए

26

నేను, నా స్నేహితుడు ఈ రోజు సాయంత్రం నీలగిరికి వెళ్లుచున్నాము
नेनु ना स्नेहितुडु ई रोजु सायंत्रम् नीलगिरिकि व'ळ्ळुचुन्नामु
मैं और मेरा दोस्त आज शाम को नीलगिरि जा रहे हैं।

మేము మద్రాసునుండి నీలగిరి ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో వెళ్ళెదము
मेमु मद्रासुनुंडि नीलगिरि एकप्रेस लो वे'ळ्ळ'दमु
हम मद्रास से नीलगिरि एक्सप्रेस में जाएँगे।

రైలు ఎనిమిది గంటలకు బయలు దేరును
रेलु ऍनिमिदि गँटलकु बयलु देरुनु
रेल आठ बजे रवाना होगी।

నేను ఏడుంబావుకు స్టేషనుకు చేరెదను
नेनु एडुंबावुकु स्टेशनुकु चेर'दनु
मैं सवा सात बजे स्टेशन पहुंचूँगा।

మేము దోవలో మెట్టుపాలెంలో బండి మారెదము
मेमु दोवलो मेट्टुपालेम लो बंडि मार'दमु
हम रास्ते में मेट्टुपालेम में गाड़ी बदलेंगे।

కొండ ఎక్కుటకు ఒక ప్రత్యేకమైన బండి గలదు
कोंड ऍक्कुटकु आ'क प्रत्येकमैन बंडि गलदु
पहाड़ पर चढ़ने के लिए एक खास गाड़ी होती है।

మేము రేపు ఉదయము పది గంటలకు నీలగిరి చేరెదము
मेमु रेपु उदयमु पदि गंटलकु नीलगिरि चेर' दमु
कल हम सवेरे दस बजे नीलगिरि पहुंचेंगे।

మేము అక్కడ ఒక సత్రములో ఉండెదము
मेमु अक्कड आ'क सत्रमु लो उंड'दमु
वहाँ एक धर्मशाला में ठहरेंगे।

మీరుకూడా మాతో రండి
मीरु कूडा मा तो रंडि
तुम भी हमारे साथ आओ।

లేదు, నాకు పని ఉన్నది
लेदु, नाकु पनि उन्नदि
नहीं, मुझे काम है।

నేను ఇంకొకసారి తప్పక మీతో వచ్చెదను
नेनु इंकोक सारि तप्पक मी तो वच्चेदनु
मैं अगली बार जरूर आपके साथ चलूँगा।

27

ఇది గడియారము
इदि गडियारमु
यह घड़ी है।

ఇప్పుడు ఐదు గంటలు అయినది
इप्पुडु ऐदु गंटलु अयिनदि
अब पाँच बजे हैं।

ఒక గంటకుముందు నాలుగు గంటలు అయివుండెను
आ'क गंटकु मुंदु नालुगु गंटलु अयि वुंड'नु
एक घंटे के पहले चार बजे थे।

ఒక గంట తరువాత ఆరు గంటలగును
अ'क गंट तरुवात आरु गंटलगुनु
एक घंटे के बाद छः बजेंगे ।

నేను ఆరు గంటలకు బయటికి వెళ్ళెదను
नेनु आरु गंटलकु बयटिकि व'ळ्ळ'दनु
मैं छः बजे बाहर जाऊँगा ।

మా అమ్మ దేవాలయమునకు పోవును
मा अम्म देवलयमुनकु पोवुनु
मेरी माता मन्दिर जायेंगी ।

నా చెల్లెళ్లుగూడా అమ్మతోకూడా వెళ్ళెదరు
ना च'ल्ल'ळ्ळु कूडा अम्मतो कूडा वे'ळ्ळ्'दरु
मेरी बहनें भी माता के साथ जायेंगी ।

నీవు సాయంత్రం ఎక్కడికి వెళ్ళెదవు?
नीवु सायंत्रं ऍक्कडिकि व'ळ्ळ' दवु
तू शाम को कहां जायगा ?

నేను సాయంత్రం దుకాణమునకు పోయెదను
नेनु सायंत्रं दुकाणमुनकु पोय'दनु
मैं शाम को दुकान जाऊँगा ।

ఎనిమిదిన్నర గంటలకు ఇంటికి తిరిగి వచ్చెదను
ऍनिमिदिन्नर गंटलुकु इंटिकि तिरिगि वच्च'दनु
साढ़े आठ बजे घर वापस आऊँगा ।

ध्यान दीजिए :—

ఒకటి
आ॑कटि
एक

ఒకటింబావు
आ॑कटिबावु
सवा

ఒకటిన్నర
आ॑कटिन्नर
डेढ़

పావు తక్కువ రెండు
पावु तक्कुव रॆंडु
पौने दो

రెండు
रॆंडु
दो

రెండుంబావు
रॆंडुबावु
सवा दो

రెండున్నర
रॆंडुन्नर
ढ़ाई

పావు తక్కువ మూడు
पावु तक्कुव मूडु
पौने तीन

మూడు
मूडु
तीन

మూడుంబావు
मूडु बावु
सवा तीन

మూడున్నర
मूडुन्नर
साढ़े तीन

పావు
पावु
पाव

సగము
सगमु
आधा

తల్లి
तल्लि
माता

తండ్రి
तंड्रि
पिता

అమ్మ
अम्म
माता

भविष्यत्काल के रूप:—

నేను సభలో మాట్లాడెదను
नेनु सभ लो माट्लाडे'दनु
मैं सभा में बोलूँगा (गी)।

మీరు మాట్లాడెదరా?
मीरु माट्लाड'दरा
तुम बोलोगे ?

చిలుక మాట్లాడును
चिलुक माट्लाडुनु
तोता बोलेगा।

చిలుకలు మాట్లాడును
चिलुकलु माट्लाडुनु
तोते बोलेंगे।

వాడు ఉదయం వచ్చును
वारु उदयं वच्चुनु
वह सवेरे आयगा।

ఆమె సాయంత్రం వెళ్ళును
आम' सायंत्रं वेळ्ळुनु
वह शाम को जायगी।

చదివెదను
चदि व'दनु
पढूँगा (गी)

వ్రాసెదను
व्रास'दनु
लिखूँगा (गी)

చదువుదురు
चदुवुदुरु
पढ़ोगे (गी)

వ్రాయుదురు
व्रायुदुरु
लिखेंगे (गी)

మేము మాట్లాడెదము
मेमु माट्लाड'दमु
हम बोलेंगे (गी)

తమరు మాట్లాడుతారా?
तमरु माट्लाडुतारा ?
आप बोलेंगे (गी) ?

వారు వచ్చెదరు
वारु वच्च'दरु
वे आयेंगे (गी)

అవి ఆకాశములో ఎగురును
अवि आकाशमुलो ऍगुरुनु
वे आकाश में उड़ेंगे ।

మాట్లాడెదను
माट्लाड'दनु
बोलूँगा (गी)

మాట్లాడను
माट्लाडनु
नहीं बोलूँगा (गी)

మాట్లాడెదము
माट्लाड'दमु
बोलेंगे (गी)

మాట్లాడము
माट्लाडमु
नहीं बोलेंगे (गी)

మాట్లాడును
माट्लाडुनु
बोलेगा (गी)

మాట్లాడడు
माट्लाडडु
नहीं बोलेगा

మాట్లాడదు
माट्लाडदु
नहीं बोलेगी

28

నా పేరు నారాయణ

ना पेरु नारायण

मेरा नाम नारायण है ।

నేను రోజూ ఉదయం ఐదు గంటలకు లేచుచున్నాను

नेनु रोजू उदयं ऐदु गंटलकु लेचु चुन्नानु

मैं रोज़ सवेरे पाँच बजे उठता हूँ ।
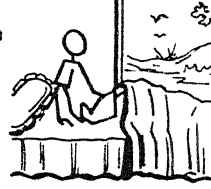
దాని తరువాత పండ్లు తోముకొనుచున్నాను

दानि तरुवात पंड्लु तोमु का'नुचुन्नानु

उसके बाद दाँत साफ़ करता हूँ ।

తరువాత భగవంతునికి నమస్కారము చేసి ఎనిమిది గంటలకు

పాఠశాలకు పోవుచున్నాను

तरुवात भंगवंतुनिकि नमस्कारमु चेसि ऍनिमिदि गंटलकु पाठशालकु पोवु चुन्नानु

उसके बाद भगवान की वंदना करके आठ बजे पाठशाला जाता हूँ ।

మా తండ్రిగారు ఉదయం నాకు సంస్కృతం నేర్పుచున్నారు

मा तंड्रि गारु उदयं नाकु संस्कृतं नेर्पु चुन्नारु

मेरे पिता जी सबेरे मुझे संस्कृत पढ़ाते हैं ।

ఆ తరువాత నేను చల్లనీటితో స్నానము చేయుచున్నాను

आ तरुवात नेनु चल्ल नीटि तो स्नानमु चेयुचुन्नानु

उसके बाद मैं ठंडे पानी से स्नान करता हूँ ।

స్నానము చేసిన తరువాత భోజనము చేయుచున్నాను
स्नानमु चेसिन तरुवात भोजनमु चेयुचुन्नानु
स्नान करने के बाद भोजन करता हूँ ।

భోజనము చేసిన తరువాత తండ్రి నన్ను పాఠశాలకు తీసుకొనిపోయెదరు
भाजनमु चेसिन तरुवात तंड्रि नन्नु पाठशालकु तीसुकोनि पोय'दरु
भोजन के बाद पिता जी मुझे पाठशाला ले जाते हैं ।

నేను పాఠశాలలో పది గంటలనుండి ఐదు గంటలవరకు
ఉండుచున్నాను
नेनु पाठशाललो पदि गंटलनुडि ऐदु गंटलवरकु उंडु चुन्नानु
मैं पाठशाला में दस बजे से पाँच बजे तक रहता हूँ ।

నేను అక్కడ చదువుచున్నాను వ్రాయుచున్నాను
ఆడుకొనుచున్నాను
नेनु अक्कड चदुवुचुन्नानु व्रायु चुन्नानु आडु का'नुचुन्नानु
मैं वहाँ पढ़ता लिखता और खेलता हूँ ।

మా ఆటస్థలము చాలా పెద్దది
मा आट स्थलमु चाला प'द्ददि
हमारा मैदान बहुत बड़ा है ।

మేము సాయంత్రం బంతి ఆడుచున్నాము
मेमु सायत्रम् बंति आडुचुन्नामु
हम शाम को गेंद खेलते हैं ।

నేను సాయంత్రం ఆరు గంటలకు ఇంటికి వచ్చి స్నానము చేయుచున్నాను

नेनु सायत्रं आरु गंटलकु इंटिकि वच्चि स्नानमु चेमुचुन्नानु

मैं शाम को छः बजे घर आकर स्नान करता हूँ ।

తరువాత భోజనము చేయుచున్నాను

तरुवात भोजनमु चेयुयुन्नानु

उस के बाद मैं भोजन करता हूँ ।

రాత్రి తొమ్మిది గంటలవరకు చదువుచున్నాను

रात्रि तोम्मिदि गंटल वरकु चुदुवुचुन्नानु

रात को नौ बजे तक पढ़ता हूँ ।

నేను రోజూ సరిగ్గా రాత్రి తొమ్మిదిన్నర గంటలకు

నిద్రబోవుచున్నాను

नेनु रोजू रात्रि सरिग्गा ता'म्मिदिन्नर गंटलकु
निद्र पोवुचुन्नानु

मैं रोज ठीक साढ़े नौ बजे सोता हूँ ।

ध्यान दीजिये:—

దాని తరువాత
दानि तरुवात
उसके बाद

స్నానము చేసిన తరువాత
स्नानमु चेसिन तरुवात
स्नान करने के बाद

చదివిన తరువాత
चदिविन तरुवात
पढ़ने के बाद

వచ్చిన తరువాత
वच्चिन तरुवात
आने के बाद

29

అతడు దుకాణదారుడు
अतडु दुकाण दारुडु
वह दुकानदार है।

దుకాణ దారుడు తన దుకాణంలో కూర్చొన్నాడు
दुकाण दारुडु तन दुकाणं ला कूर्चोन्नाडु
दूकानदार दुकान में बैठा है।

అతని దుకాణంలో నలుగురు పని చేయుచున్నారు
अतनि दुकाण लो नलुगुरु पनि चेयुचुन्नारु
उसकी दुकान में चार काम करते हैं।

అతడు వారికి జీత మిచ్చుచున్నాడు
अतडु वारिकि जीत मिच्चु चुन्नाडु
वह उनको वेतन देता है।

అతని దుకాణమునందు అన్ని రకములైన వస్తువులు దొరుకును
अतनि दुकाणमुनंदु अन्नि रकमुलन वस्तुवुलु दोरुकुनु
उसकी दूकान में सब तरह की चीज़ें मिलती हैं ।

అక్కడ పప్పు, బియ్యము, చింతపండు, బెల్లము మొదలైనవి దొరుకును
अक्कड पप्पु बिय्यमु चिंतपंडु ब'ल्लमु मुदलैनवि दोरुकुनु
वहाँ दाल, चावल, इमली, गुड़ आदि मिलते हैं ।

దుకాణము చాలా శుభ్రముగా ఉన్నది
दुकाणमु चाला शुभ्रमुगा उन्नदि
दुकान बहुत साफ़ है ।

పనివాళ్ళు సరిఅయిన సమయమునకు వచ్చుచున్నారు
पनिवाळ्ळु सरि अयिन समयमुनकु वच्चु चुन्नारु
कर्मचारी ठीक समय पर आते हैं ।

దుకాణదారుడు అందరియెడల ప్రేమగా వ్యవహరించుచున్నాడు
दुकाण दारुडु अंदरि य'डल प्रेमगा व्यवहरिचु चुन्नाडु
दुकानदार सब से प्रेम का व्यवहार करता है ।

అతడు సరి అయిన ధరకు వస్తువులు అమ్ముచున్నాడు
अतडु सरि अयिन धरकु वस्तुवुलु अम्मुचुन्नाडु
वह सही दाम पर चीजें बेचता है ।

అందువలన అతని దుకాణమునందు జనం గుంపుగా ఉంటున్నారు
अंदु वलन अतनि दुकाणमुनंदु जनं गुंपुगा उंटुन्नारु
इसलिए उसकी दुकान में लोगों की बड़ी भीड़ रहती है ।

30

అదుగో చూడు, ఆకాశమునందు సూర్యుడు ప్రకాశించుచున్నాడు
अदुगो चूडु, आकाशमुनंदु सूर्युडु प्रकाशिंचु चुन्नाडु
वह देखो, आसमान में सूरज चमक रहा है ।

సూర్యుడు పగలు ప్రకాశించును, రాత్రిళ్ళు అదృశ్యుడగును
सूर्युँडु पगलु प्रकाशिचुनु रात्रिळ्ळु अदृश्युडगुनु
सूरज दिन में चमकता है, रात में छिप जाता है।

సూర్యుడు తూర్పున ఉదయించును, పడమర అస్తమించును
सूर्युंडु तूर्पुन उदयिंचुनु, पडमर अस्तमिचुनु
सूरज पूरब में निकलता है, पश्चिम में डूबता है।

రెండు జాములప్పుడు మన నెత్తిమీద ఉండును
रॆंडु जामु लप्पुडु मन नॆत्ति मीद उंडुनु
दोपहर को हमारे सिर पर रहता है।

సూర్యుని కిరణములు వేడిగా ఉండును
सूर्युंनि किरणमुलु वेडिगा उंडुनु
सूरज की किरणें गरम रहती हैं।

సూర్యుడు మనకు వెలుతురును ఇచ్చుచున్నాడు
सूर्युंडु मनकु वॆलुतुरुनु इच्चु चुन्नाडु
सूरज हमें प्रकाश देता है।

సూర్యుని ప్రకాశమును ఎండ అందురు
सूर्युंनि प्रकाशमुनु ऍंड अंदुरु
सूरज के प्रकाश को धूप कहते हैं।

ఎండలేకపోతే మనము జీవించలేము.
ऍंड लेकपोते मनमु जीविंचलेमु
धूप न रहे तो हम जी नहीं सकते ।

प्रश्न-4

चित्र देखकर प्रश्नों का उत्तर दीजियेः-

1. మీ దేశము పేరు ఏమిటి
   मी देशमु पेरु एमिटि ?
   तुम्हारे देश का क्या नाम है ?

2. భారత దేశమునకు ఉత్తరమున ఏమి ఉన్నది
   भारत देशमुनकु अन्तरमुन एमि उन्नदि?
   भारत के उत्तर में क्या है ?

3. భారత దేశమునకు ఇతర దిక్కులలో ఏమి ఉన్నది?
   भारत देशमुनकु इतर दिक्कुललो एमि उन्नदि ?
   भारत की अन्य दिशाओं में क्या है ?

4. మన రాష్ట్ర భాష ఏమి?
   मन राष्ट्रभाष एमि ?
   हमारी राष्ट्र भाषा क्या है ?

5. మీరు ఏ భాష మాట్లాడుచున్నారు?
   मीरु ए भाष माट्लाडु चुन्नारु ?
   तुम कौन सी भाषा बोलते हो ?

6. మన దేశమునందు అన్నిటికంటె పెద్దనది ఏది?

मन देशमु नंदु अन्निटि कंटे प'द्द नदि ऍदि ?

हमारे देश में सब से बड़ी नदी कौन सी हैं ?

7. దక్షిణ దేశపు భాషలేమిటి?

दक्षिण देशवु भाषलेमिटि ?

दक्षिण की भाषाएँ कौन सी है ?

2. **पूरा कीजिए :—**

బాలుడు __________

बालुड्डु __________

लड़का __________
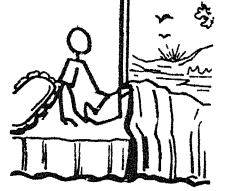
వాడు పళ్ళను __________

वाड्डु पळ्ळनु __________

वह दांत __________

ఆ తరువాత అతడు __________

आ तरुवात अतड्डु __________

उसके बाद वह __________
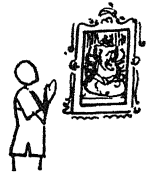
అతనికి అతని తండ్రి __________

अतनिकि अतनि तंड्रि __________
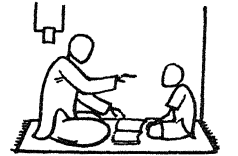
उसे उसके पिता जी __________

ఇప్పుడు బాలుడు ______

इप्पुडु बालुडु ______

अब लड़का ______

వాడు పాఠశాలకు ______

वाडु पाठशालकु ______

वह पाठशाला को ______

3. जवाब दीजिए:—

బాలుడు స్కూల్లో ఏమి చేయుచున్నాడు?

बालुडु स्कूल्लो एमि चेयुचुन्नाडु

लकड़ा स्कूल में क्या कर रहा है ?

ఇప్పుడు ఎన్నిగంట లయినది?

इप्पुडु ऍन्नि गंटलयिनदि

अब कितने बजे हैं ?

బాలుడు ఏమి చేయుచున్నాడు?

बालुडु एमि चेयु चुन्नाडु

लड़का क्या कर रहा है ?

4. पूरा कीजिये :—

పిల్లవాడు రాత్రి తొమ్మిది గంటలవరకు

తన పాఠములను ....

पिल्लवाडु रात्रि तॊम्मिदि गंटलवरकु तन पाठमुलनु····

लड़का रात को नौ बजे तक अपना पाठ ··········

అతడు తొమ్మిదిన్నర గంటలకు.......
अतडु ता'म्मिदिन्नर गंटलकु............
वह साढ़े नौ बजे ....,

5 नीचे दिए शब्दों को उचित स्थान में रखकर वाक्य पूरा कीजिए।

లోతైన लोतैन गहरा	నిండిన निंडिन भरा
పచ్చని पच्चनि हरा-भरा	మూల मूल कोने में
తప్పక तप्पक जरूर	ప్రత్యేకించిన प्रत्येकिंचिन खास
సరిగా सरिगा ठीक	బయట बयट बाहर
మొదట मोदट पहले	తరువాత तरुवात बाद

6. మేము ఆరుగంటలకు ....పోయెదము
मेमु आरु गंटलकु .....पोय'दमु
हम छः बजे .... जाएँगे।

తోట...... చెరువు ఉన్నది?
तोट ·····च रुवु उन्नदि
बगीचे ···· तालाब है।

అతడు భోజనము...... పాఠశాలకు పోవుచున్నాడు
अतडु भ ंजनमु ···· पाठशालकु पोवुचुन्नाडु
वह भोजन ······· पाठशाला जाता है।

ఆ బావి చాలా.....
आ बावि चाला ·····
वह कुआं बहुत ······

బావిలో నీరు....ఉన్నది
बावि लो नीरु······उन्नदि
कुएँ में पानी······है।

ఒక గంట........మీరు ఎక్కడ ఉంటిరి?
आ'क गंट······मीरु ऍक्कड उंटिरि
एक घंटे ···· तुम कहाँ थे ?

ఆ మొక్కలు......
आ मोक्कलु·······
वे पौधे ··········

7. वाक्यों को मिलाइये।

దుకాణదారుడు దుకాణమునందు
दुकाण दारुडु दुकाणमुनंदु
दुकानदार दुकान में

వస్తువులు దొరుకుచున్నవి
वस्तुवुलु दोरुकुचुन्नवि
चीजें मिलती है

అతని దుకాణము
अतनि दुकाणमु
उस की दुकान

గౌరవముగా వ్యవహరించుచున్నాడు
गौरवमुगा व्यवहरिंचु चुन्नाडु
इज्जत के साथ व्यवहार करता है।

ఆ దుకాణమునందు అన్నిరకములైన
లభించును
आ दुकाणमु नंदु अन्नि रकमुलैन
उस दुकान में सब तरह की

సరి అయిన ధరకు లభించును
सरि अयिन धरकु लभिचुनु
सही दाम पर मिलती हैं।

పని చేయుచున్నారు
पनि चेयुचुन्नारु
काम करते हैं।

నేను ప్రతిదినము సాయంత్రము
नेनु प्रति दिनमु सायत्रमु
मैं रोज शाम को

దుకాణదారుడు అందరితో
दुकाण दारुडु अदरितो
दुकानदार सब से

చాలా శుభ్రముగా ఉన్నది
चाला शुभ्रमुगा उन्नदि
बहुत साफ है ।

ఆ దుకాణమునందు నలుగురు కార్యకర్తలు
आ दुकाणमुनंदु नलगुरु कार्यकर्तलु
उस दुकान में चार कर्मचारी

కూర్చొన్నాడు
कुर्चोन्नाडु
बैठा है ।

ఆ దుకాణములో ఎల్లప్పుడూ
आ दुकाणमु लो एल्लप्पुडु
उस दुकान में हमेशा

దుకాణమునకు వెళ్ళెదను
दुकाणमुनकु व'ळ्ळ'दनु
दुकान जाऊंगा ।

అతని దుకాణములో వస్తువులు
अतनि दुकाणमुलो वस्तुवुलु
उस की दूकान में चीजें

గుంపు ఉండును
गुंपु उंडुनु
भीड़ रहती है ।

సూర్యుని గురించి ఐదు వాక్యములు వ్రాయండి
सूर्युंनि गुरिंचि ऐदु वाक्यमुलु व्रायंडि
सूरज के बारे में पांच वाक्य लिखिए ।

उत्तर–4

నా దేశము పేరు భారత దేశము
ना देशमु पेरु भारत देशमु
मेरे देश का नाम भारत है ।

భారత దేశమునకు ఉత్తరమున హిమాలయ మున్నది
भारत देशमुनकु उत्तरमुन हिमालय मुन्नदि
भारत के उत्तर में हिमालय है ।

భారత దేశమునకు ఇతర దిక్కులలో సముద్రము లున్నవి
भारत देशमुनकु इतर दिक्कुललो समुद्रमुलुन्नवि
भारत की अन्य दिशाओं में समुद्र हैं ।

మన రాష్ట్ర భాష హిందీ
मन राष्ट्रभाष हिन्दी
हमारी राष्ट्रभाषा हिन्दी है ।

నేను తెలుగు మాట్లాడుచున్నాను
नेनु त'लुगु माट्लाडु चुन्नानु
मैं त'लुगु बोलता हूं ।

మన దేశంలో పెద్దనది గంగానది
मन देश लो प'द्द नदि गंगा नदि
हमारे देश में बड़ी नदी गंगा नदी है ।

దక్షిణదేశపు భాషలు తెలుగు, తమిళము, మళయాళము,
కన్నడము
दक्षिण देशवु भाषलु त'लुगु, तमिळमु मलयाळमु, कन्नडमु
दक्षिण की भाषाएँ त'लुगु, तमिल, मलयाळम तथा कन्नड हैं ।

2. (क) పిల్లవాడు ఉదయము లేచుచున్నాడు
पिल्लवाडु उदयमु लेचु चुन्नाडु
लड़का सवेरे उठता है ।

వాడు పళ్ళు తోముకొనుచున్నాడు
वाडु पळ्ळु शुभ्रमु चेसु का'नु चुन्नाडु
वह दांत साफ करता है ।

ఆ తరువాత ఈశ్వరునికి నమస్కారము చేయుచున్నాడు
आ तरुवात ईश्वरुनिकि नमस्कारमु चेयुचुन्नाडु
उसके बाद ईश्वर की वंदना करता है ।

అతనికి అతని తండ్రి పాఠము నేర్పుచున్నాడు
अतनिकि अतनि तंड्रि पाठमु नेर्पुचुन्नारु
उसे उसके पिता जी पाठ सिखाते हैं ।

ఇప్పుడు పిల్లవాడు భోజనము చేయుచున్నాడు
इप्पुडु पिल्लवाडु भोजनमु चेयुचुन्नाडु
अब लड़का भोजन करता है ।

అతడు పాఠశాలకు వెళ్ళుచున్నాడు
अतडु पाठशालकु व'ळ्ळुचुन्नाडु
वह पाठशाला जाता है ।

పిల్లవాడు మైదానములో ఆడుచున్నాడు
पिल्लवाडु मैदानमुलो आडु चुन्नाडु
लड़का मैदान में खेलता है ।

అతడు రాత్రి తొమ్మిదిన్నర గంటలకు నిద్రపోవుచున్నాడు
अतडु रात्रि तोम्मिदिन्नर गंटलकु निद्र बोवु चुन्नाडु
वह रात को साढ़े नौ बजे सोता है ।

31

రాముడా! రమ్ము. ఇదే నా ఇల్లు
रामुडा ! रम्मु, इदे ना इल्लु
राम ! आओ, यही मेरा घर है ।

మీరు ఎక్కడనుండి వచ్చుచున్నారు?
मीरु एक्कड नुंडि वच्चु चुन्नारु
तुम कहाँ से आ रहे हो ?

నేను పోస్టు ఆఫీసునుండి వచ్చుచున్నాను
नेनु पोस्टु आफीसुनुंडि वच्चुचुन्नानु
मैं डाकघर से आ रहा हूँ ।

మంచిది, మీరు ఎక్కడికి బయలు దేరారు?
मंचिदि, मीरु एक्कडिकि बयलु देरारु
अच्छा, तुम कहाँ निकले ?

నేను గ్రంథాలయమునకు పోవుచున్నాను
नेनु ग्रंथालयमुनकु पोवुचुन्नानु
मैं पुस्तकालय जा रहा हूँ ।

శేఖర్! మీ నాన్నగారు ఎక్కడ ఉన్నారు?
शेखर ! मी नान्नगारु ऍक्कड उन्नारु
शेखर ! तुम्हारे पिता जी किधर हैं?

వారు లోపల రామాయణము చదువుచున్నారు
वारु लोपल रामायणमु चदुवुचुन्नारु
वे अन्दर रामायण पढ़ रहे हैं।

మీ తల్లిగారు ఏమి చేయుచున్నారు?
मी तल्लिगारु एमि चेयुचुन्नारु
आपकी माता जी क्या करती हैं ?

నా తల్లి వంట చేయుచున్నది
ना तल्लि वंट चेयुचुन्नदि
मेरी माता रसोई बनाती है ।

మీ చిన్న చెల్లెలు ఎక్కడ ఉన్నది?
मी चिन्न च'ल्ल'लु ऍक्कड उन्नदि
तुम्हारी छोटी बहन किधर है ?

నా చిన్న చెల్లెలు తోటలో ఆడుకొనుచున్నది
ना चिन्न च'ल्ल'लु तोट लो आडु कोनु चुन्नदि
मेरी छोटी बहन बगीचे में खेल रही है ।

ఆమెతో ఆమె స్నేహితురాండ్రుగూడా ఆడుకొనుచున్నారు
आमे तो आमे स्नेहितुरांड्रु कूडा आडु का'नु चुन्नारु
उसके साथ उसकी सखियां भी खेल रही हैं ।

మీ చిన్న తమ్ముడు మోహనుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?
मी चिन्न तम्मुडु मोहनुडु ऍक्कड उन्नाडु
तुम्हारा छोटा भाई मोहन कहां है ?

అదిగో చూడు, అతడు తన గదిని శుభ్రము చేయుచున్నాడు

अदिगो चूडु, अतडु तन गदिनि शुभ्रमु चेसु कोनु चुन्नाडु

वह देखो, वह अपना कमरा साफ़ कर रहा है।

రాముడా! రమ్ము. ఆలస్యమైనది కొద్దిసేపు తోటలో తిరిగి వచ్చెదము

रामुडा ! रम्मु आलस्यमैनदि, कोद्दिसेपु तोटलो तिरिगि वच्च'दमु

राम आओ, देर हो गई, थोड़ी देर बग़ीचे में घूम कर आएँगे।

ध्यान दीजिये :—

ఇదే
इदे — यही

అదే
अदे — वही

మేము అన్నమే తినుచున్నాము

मेमु अन्नमे तिनु चुन्नामु

हम चावल ही खाते हैं।

పిల్లలు కలములతోనే వ్రాయుచున్నారు

पिल्ललु कलमु तोने व्रायु चुन्नारु

लड़के कलम से ही लिखते हैं।

32

ఇది ఆస్పత్రి

इदि आस्पत्रि

यह अस्पताल है।

అదిగో చూడు, రోగులు వచ్చుచున్నారు.

अदिगो चूडु रोगुलु वच्चुचुन्नारु

वह देखो, रोगी आ रहे हैं।

డాక్టర్లు మందులు ఇచ్చుచున్నారు

डाक्टलु मंदुलु इच्चुचुन्नारु

डाक्टर दवा देते हैं।

డాక్టర్లు జబ్బును గురించి అడుగుచున్నారు

डाक्टलु जब्बुनु गुरिंचि अडुगुचुन्नारु

डाक्टर बीमारी के बारे में पूछते हैं।

తరువాత రోగిని పరీక్ష చేయుదురు

तरुवात रोगिनि परीक्ष चेयुदुरु

उसके बाद रोगी की परीक्षा करते हैं।

వారు రోగులకు మంచి వైద్యము చేయుదురు

वारु रोगुलकु मंचि वैद्यमु चेयुदुरु

वे रोगियों का अच्छा इलाज करते हैं।

వారు వారికి మందు ఇచ్చెదరు

वारु वारिकि मंदु इच्च'दरु

वे उन्हें दवा देते हैं।

ఈ ఆస్పత్రిలో రోగులకు మంచి సౌకర్యము ఉన్నది

ई आस्पत्रि लो रोगुलकु मंचि सौकर्यमु उन्नदि

इस अस्पताल में रोगियों के लिए अच्छी सुविधा है।

ఇచ్చట రోగులకు మందు, భోజనము ఉచితముగా దొరుకుచున్నవి

इच्चट रोगुलकु मंदु भोजनमु उचितमुगा दा'रुकु चुन्नवि

यहाँ रोगियों को दवा, भोजन आदि मुफ्त मिलते हैं।

గురించి
के बारे में
गुरिंचि

నేను నాపని చేయుచున్నాను
नेनु ना पनि चेयुचुन्नानु
मैं अपना काम करता हूँ ।

మీరు మీ యింటికి పొండి
मीरु मीयिंटिकि पोंडि
तुम अपने घर जाओ ।

మేము మాపని చేయుచున్నాము
मेमु मा पनि चेयुचुन्नामु
हम अपना काम करते हैं ।

తమరు తమ యింటికి ఎప్పుడు వెళ్ళెదరు?
तमरु तम यिंटिकि ऍप्पुडु व'ळ्ळ'दरु
आप अपने घर कब जाएँगे ?

వాడు తన పనిని తాను చేయుచున్నాడు
वाडु तन पनिनि तानु चेयुचुन्नाडु
वह अपना काम आप करता है ।

వారు తమ గ్రామమునకు పోవుచున్నారు
वारु तम ग्राममुनकु पोवुचुन्नारु
वह अपने गाँव जाते हैं ।

नोट :– त'लुगु में "अपना" के लिए నేను नेनु कर्ता हो तो ना , నా మేము कर्ता हो तो मा మా, వాడు कर्ता हो तो తన, వారు कर्ता हो तो తమ का प्रयोग होता है ।

33

నేను ఒక గ్రామవాసిని
नेनु आ'क ग्राम वासिनि
मैं एक ग्रामवासी हूँ ।

నా గ్రామము పేరు రామాపురము
ना ग्राममु पेरु रामापुरमु
मेरे गांव का नाम रामपुरम है ।

గ్రామ జీవితము సామాన్యమైనది
ग्राम जीवितमु सामान्यमैनदि
गांव का जीवन सादा है ।

గ్రామమునందు మంచి నీరు, శుభ్రమైనగాలి లభించును
ग्राममुनंदु मचिनीरु शुभ्रमैन गालि लभिचुनु
गांव में अच्छा पानी और साफ़ हवा मिलती है ।

నా గ్రామము చిన్నది
ना ग्राममु चिन्नदि
मेरा गांव छोटा है ।

అక్కడ రెండువందల కుటుంబములు నివసించుచున్నవి
अक्कड र'डु वंदल कुटुंबमुलु निवसिंचु चुन्नवि
वहां दो सौ परिवार रहते हैं ।

అక్కడ ఎక్కువమంది రైతులున్నారు
अक्कड एक्कुव मंदि रैतुलुन्नारु
वहां ज्यादातर किसान रहते हैं ।

వారు పొలములో పని చేయుచున్నారు
वारु पा'लमुलो पनि चेयुचुन्नारु
वे खेत में काम करते हैं ।

రైతులు పరిశ్రమ చేయుదురు
रैतुलु परिश्रम चेयुदुरु
किसान मेहनत करते हैं ।

ध्यान दीजिये:–

అక్కడివారు
अक्कडि वारु — वहाँ के लोग

అక్కడ నివసించు వారు
अक्कड निवसिचु वारु — वहाँ रहने वाले लोग ।

ఇంటి పిల్లవాడు
इंटि पिल्लवाडु — घर का लड़का

ఇంటిలో నివసించు పిల్లవాడు
इंटिलो निवसिचु पिल्लवाडु — घर में रहने वाला लड़का ।

తోటలోని మొక్క
तोटलोनि मा'क्क — बगीचे का पौधा ।

తోటలో వున్న మొక్క
तोटलो वुन्न मा'क्क — बगीचे में रहने वाला पौधा ।

34

వాడు కూలివాడు

वाडु कूलिवाडु
वह मजदूर है ।
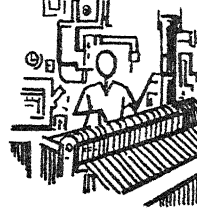
అతని పేరు రామయ్య

अतनि पेरु रामय्य
उसका नाम रामय्या है ।

అతనిని లక్ష్మయ్య అనికూడా పిలుచుచున్నారు

अतनिनि लक्ष्मय्य अनि कूडा पिलुचु चुन्नारु
उसे लक्ष्मय्या कह कर भी पुकारते हैं ।

అతడు కార్ఖానాలో పని చేయుచున్నాడు

अतडु कार्खाना लो पनि चेयुचुन्नाडु
वह कारखाने में काम करता है ।

అతనికి ఇద్దరు పిల్లలున్నారు

अतनिकि इद्दरु पिल्ललुन्नारु
उसके दो लड़के हैं ।

అతని భార్య పేరు చంద్రమ్మ

अतनि भार्य पेरु चंद्रम्म
उसकी पत्नी का नाम चंद्रम्मा है ।

ఆమెకూడా కూలిపని చేయుచున్నది

आम' कूडा कूलिपनि चेयुचुन्नदि
वह भी मजदूरी करती है ।

ఆమె ఊడ్చుచున్నది
आम' ऊड्चु चुन्नादि
वह झाड़ू देती है ।

రామయ్య రోజంతా కార్ఖానాలో పని చేయుచున్నాడు
रामय्य रोजन्ता कार्खाना लो पनि चेयुचुन्नाडु
रामय्या सारा दिन कारखाने में काम करता है ।

రామయ్య జీవితం చాలా ప్రశాంతమైనది
रामय्या जीवितं चाला प्रशांतमैनदि
रामय्या का जीवन बहुत शांत है ।

35

రామనాథంగారు మోటరుమీద వెళ్ళుచున్నారు
रामनाथम् गारु मोटारु मीद व'ळ्ळुचुन्नारु
रामनाथ जी मोटर पर जा रहे हैं ।
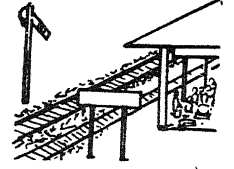
వారు రైలుస్టేషనుకు పోవుచున్నారు
वारु रैलु स्टेषनुकु पोवुचुन्नारु
वे रेलवे स्टेशन जा रहे हैं ।

ఇది రైలు స్టేషను
इदि रैलु स्टेषनु
यह रेलवे स्टेशन है ।

ఇప్పుడు ఎనిమిది గంటలు అయినది
इप्पुडु ऍनिमिदि गंटलु अयिनादि
अब आठ बजे हैं ।

ఎనిమిదిన్నర గంటలకు రైలు బయలుదేరును
ऍनिमिदिन्नर गंटलकु रैलु बयलुदेरुनु
साढ़े आठ बजे गाड़ी छूटती है ।

అదిగో చూడు, రామనాథంగారు మోటరు దిగి స్టేషనులోనికి పోవుచున్నారు
अदिगो चूडु रामनाथं गारु मोटरु दिगि स्टेशनु लोनिकि पोवुचुन्नारु
वह देखो, रामनाथ जी मोटर से उतर कर स्टेशन के भीतर जा रहे हैं ।

ఇది వెయిటింగు గది
इदि व'यिटिंगु गदि
यह प्रतीक्षालय है ।

స్త్రీలకు, పురుషులకు వేరువేరుగా వెయిటింగు గదులున్నవి
स्त्रीलकु पुरुषलकु वेरुवेरुगा व'यिटिंगु गदुलुन्नवि
स्त्रियों और पुरुषों के लिए अलग अलग प्रतीक्षालय हैं ।

స్టేషనులో చాలామంది రైలుకొరకై ఎదురు చూచుచున్నారు
स्टेषनु लो चालामंदि रैलु कोरकै ऍदुरु चूचु चुन्नारु
स्टेशन पर बहुत से लोग गाड़ी की प्रतीक्षा कर रहे हैं ।

బండి వచ్చినది
वंडि वच्चिनदि
गाड़ी आई है ।

కొంతమంది రైలు దిగుచున్నారు. కొంతమంది రైలు ఎక్కుచున్నారు

कोंतमदि रैलु दिगुचुन्नारु; कोंतमदि रैलु ऍक्कुचुन्नारु

कुछ लोग गाड़ी से उतरते हैं; कुछ लोग गाड़ी में चढ़ते हैं।

రామనాథంగారు టిక్కెట్టు కొనుచున్నారు

रामनाथगारु टिक्केट्टु कोनुचुन्नारु

रामनाथ जी टिकट खरीदते है।

వారు వర్ధాగుండా మద్రాసు వెళ్ళెదరు

वारु वर्धा गुडा मद्रास व'ळ्ळ'दरु

वे वर्धा से होकर मद्रास जायेंगे।

ఈ ప్రయాణం వారికి రెండురోజులు పట్టును

ई प्रयाण वारिकि र'ंडु रोजुलु पट्टुनु

इस यात्रा में उन्हें दो दिन लगेंगे।

వారు తనతో ఒక్క పెట్టెను మాత్రము తీసుకొని పోవుచున్నారు

वारु तन तो आ'क्क प'ट्ट'नु मात्रमु तीसुकोनि पोवुचुन्नारु

वे अपने साथ एक पेटी मात्र ले जा रहे हैं।

వారు రైలులో మొదటి తరగతిలో ప్రయాణము చేయుదురు

वारु रैलुलो मोदटि तरगति लो प्रयाणमु चेयुदुरु

वे रेल में पहले दर्जे में यात्रा करते हैं।

గార్డు స్టేషనుమాస్టరు ఇద్దరూ పచ్చ జెండా చూపుచున్నారు
गार्डु स्टेषन माष्टरु इद्दरू पच्च् जेंडा चूपु चुन्नारु
गार्ड और स्टेशन मास्टर दोनों हरी झंडी दिखा रहे हैं ।
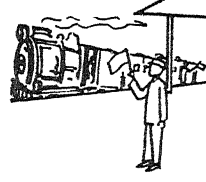
అదిగో బండి కదలినది
अदिगो बंडि कदलिनदि
लो गाड़ी छूटी ।
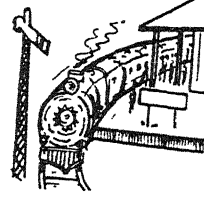
तॅलुगु में भूत कालिक क्रियाएँ इस प्रकार बनती हैं :—

एक वचन		बहु वचन	
నేను వచ్చితిని नेनु वच्चितिनि	मैं आया (ई)	మేము వచ్చితిమి मेमु वच्चितिमि	हम आए (ईं)
నీవు వచ్చితివి नीवु वच्चितिवि	तू आया (ई)	మీరు వచ్చితిరి मीरु वच्चितिरि	तुम आए (ईं)
		తమరు వచ్చితిరి तमरु वच्चितिरि	आप आए (ईं)
వాడు వచ్చెను वाडु वच्च'नु	वह आया (ई)	వారు వచ్చిరి वारु वच्चिरि	वे आए (ईं)

ఇచ్చుట
इच्चुट
देना

నేను ఇచ్చితిని
नेनु इच्चितिनि
मैंने दिया (दी)

మేము ఇచ్చితిమి
मेमु इच्चितिमि
हमने दिया (दी)

నీవు ఇచ్చితివి
नीवु इच्चितिवि
तूने दिया (दी)

మీరు ఇచ్చితిరి
मीरु इच्चितिरि
तुमने दिया (दी)

తమరు ఇచ్చితిరి
तमरु इच्चितिरि
आपने दिया (दी)

వాడు ఇచ్చెను
वाडु इच्च'नु
उसने दिया (दी)

వారు ఇచ్చిరి
वारु इच्चिरि
उन्होंने दिया (दी)

प्रश्न – 5

మీరు ఎక్కడికి బయలుదేరినారు?	గ్రంథాలయము
मीरु ऍक्कडिकि बयलुदेरिनारु ?	ग्रंथालयमु
तुम कहाँ के लिए निकले ?	पुस्तकालय
మీ తండ్రి ఏమి చేయుచున్నారు?	రామాయణము
मी तंड्रि एमि चेयुचुन्नारु	रामायणमु
तुम्हारे पिता क्या करते हैं ?	रामायण
మీ తల్లి ఏమి చేయుచున్నది?	వంట
मी तल्लि एमि चेयुचुन्नदि	वंट
तुम्हारी माता जी क्या करती हैं ?	रसोई
మీ చిన్న తమ్ముడు ఏమి చేయుచున్నాడు?	గది శుభ్రము
मी चिन्न तम्मुडु एमि चेयुचुन्नाडु	गदि शुभ्रमु
तुम्हारा छोटा भाई क्या करता है ?	कमरा साफ़
మీ చిన్న చెల్లెలు ఏమి చేయుచున్నది?	ఆడుకొను
मी चिन्न च'ल्ल'लु एमि चेयुचुन्नदि	आडु का'नु
तुम्हारी छोटी बहन क्या करती है ?	खेल

ఆమెతోపాటు ఇంకా ఎవరెవరు ఉన్నారు?	స్నేహితురాండ్రు
आम तो बादु इका ए॑वर॑वरु उन्नारु	स्नेहितुरांड्रु
उसके साथ और कौन है ?	सखियाँ

2 **कोष्टक में दिए गए शब्दों की सहायता से वाक्यों को पूरा कीजिए :—**

రైతులు...పనిచేయుచున్నారు	పొలము
रैतुलु..................पनि चेयुचुन्नारु	पा'लमु
किसान.............. काम करते हैं।	खेत

గ్రామ జీవితము..........	సామాన్యము
ग्राम जीवितमु..................	समान्यमु
गाँव का जीवन	सादा

కూలివాడు....పనిచేయుచున్నాడు	కార్ఖానా
कूलिवाडु .... पनि चेयुचुन्नाडु	कार्खाना
मजदूर............काम करता है।	कारखाना

అతడు సాయంత్రము...ఆడుచున్నాడు	బంతి
अतडु सायंत्रमु..............आडु चुन्नाडु	बंति
वह शाम को .... खेलता है।	गेंद

............రైలు బయలుదేరుచున్నది	ఎనిమిది గంటలకు
...............रैलु बयलु देरु चुन्नदि	ऍनिमिदि गंटलुकु
.... गाड़ी छूटती है।	आठ बजे

నేను...ఎదురు చూచుచున్నాను
नेनु .... एँदुरु चूचु चुन्नानु
मैं .... प्रतीक्षा कर रहा हूँ ।

రైలు
रैलु
रेलगाड़ी

మీరు ఏ....ప్రయాణము చేసెదరు?
मीरु ए ...... प्रयाणमु चेस दरु
आप किस........ यात्रा करते हैं ।

తరగతి
तरगति
दर्जे

3. **चित्र देखकर उत्तर दीजिए :—**

ఇది ఏమిటి?
इदि एमिटि ?

డాక్టరు ఏమి చేయుచున్నాడు?
डाक्टरु एमि चेयु चुन्नाडु ?

డాక్టర్లు రోగికి ఏమి ఇచ్చుచున్నారు?
डाक्टर्लु रोगिकि एमि इच्चु चुन्नारु ?

पूरा कीजिए :—

ఆస్పత్రిలో రోగులు ఉండుటకు...
आस्पत्रिलो रोगुलु उंडुटकु............

ఇక్కడ రోగులకు ఉచితముగా...
इक्कड रोगुलकु उचितमुगा......

[illegible] ....

डाक्टर रोगुल तां ····· ········

4. **चित्र देखकर वाक्य बनाइए :—**

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.
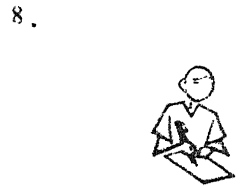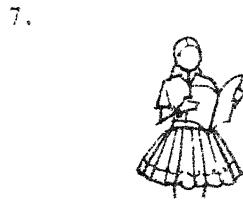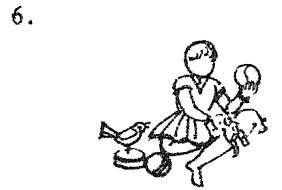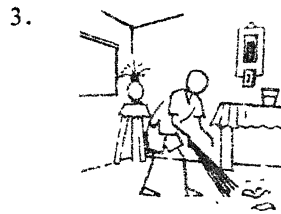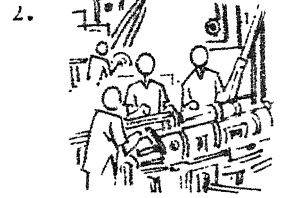
5. निम्न लिखित प्रश्नों का उत्तर दीजिए :—

1 ఇది ఏమిటి?
इदि एमिटि ?
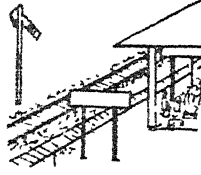
2. ఇది ఏమిటి?
इदि एमिटि ?

3. ఇక్కడ పురుషులు, స్త్రీలు ఎందుకు కూర్చొని వున్నారు?
इक्कड पुरुषुलु, स्त्रीलु एंदुकु कूर्चोनि उन्नारु ?
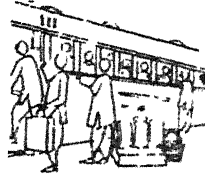
4. కొంతమంది ఏమి చేయుచున్నారు?
कोंतमंदि एमि चेयुचुन्नारु ?

5. వీరు ఏమి చేయుచున్నారు?
वीरु एमि चेयुचुन्नारु ?

6. వీరి చేతిలో ఏమి ఉన్నది?

वीरि चेतिलो एमि उन्नदि ?

7. వారు ఎవరు?

वारु ऍवरु ?

8. వారి చేతిలో ఏమి ఉన్నది?

वारि चेतिलो एमि उन्नदि ?

9. వారు ఏమి చేయుచున్నారు?

वारु एमि चेयुचुन्नारु ?

10. గార్డు ఏమి చేయుచున్నాడు?

गार्डु एमि चेयुचुन्नाडु ?
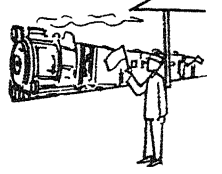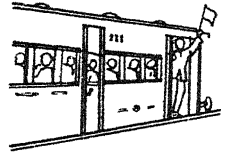
उत्तर—5

प्रश्नों के उत्तर :—

1. నేను గ్రంథాలయమునకై బయలుదేరితిని
   नेनु ग्रंथालयमुनकै बयलु देरितिनि
   मैं पुस्तकालय के लिए निकला ।

2. మా తండ్రిగారు రామాయణము చదువుచున్నారు
   मा तंड्रि गारु रामायणमु चदुवुचुन्नारु
   मेरे पिता जी रामायण पढ़ते हैं ।

3. మా అమ్మగారు వంట చేయుచున్నారు
   मा अम्मगारु वंट चेयुचुन्नारु
   मेरी माता जी रसोई बनाती हैं ।

4. నా చిన్న తమ్ముడు గది శుభ్రము చేయుచున్నాడు
   ना चिन्न तम्मुडु गदि शुभ्रमु चेयुचुन्नाडु
   मेरा छोटा भाई कमरा साफ़ करता है ।

5. నా చిన్న చెల్లెలు ఆడుకొనుచున్నది
   ना चिन्न च'ल्ललु आडु का'नुचुन्नदि
   मेरी छोटी बहन खेल रही है ।

6. ఆమెతో పాటు ఆమె స్నేహితురాండ్రు ఆడుకొనుచున్నారు

आम'तो बाटु आम' स्नेहितुरांड्रु आडुका'नु चुन्नारु

उसके साथ उसकी सखियाँ खेल रही हैं।

2. **निम्नलिखित शब्दों का प्रयोग करके वाक्य बनाइए :—**

పొలములో

पा'लमुलो

खेत में

సామాన్యము

सामान्यमु

सादा

కార్ఖానాలో

कार्खानालो

कारखाने में

పిల్లవానితో పాటు

पिल्लवानि तो बाटु

बच्चे के साथ

ఎనిమిది గంటలకు

ऍनिमिदि गंटलकुँ

आठ बजे

రైలుయొక్క

रैलुयोक्क

गाड़ी की

తరగతిలో

तरगतिलो

दर्जे में

ఢిల్లీనుండి

दिल्लीनुंडि

दिल्ली से

3.

ఇది ఆసుపత్రి

इदि आसुपत्रि

यह अस्पताल है ।

డాక్టర్లు రోగులకు వైద్యము చేయుచున్నారు

डाक्टर्लु रोगुलकु वैद्यमु चेयुचुन्नारु

डाक्टर रोगियों का इलाज करते हैं ।

డాక్టర్లు రోగికి మందు ఇచ్చుచున్నారు

डाक्टर्लु रोगिकि मंदु इच्चुचुन्नारु

डाक्टर रोगी को दवा देते हैं ।

ఆస్పత్రిలో ఉండుటకు సౌకర్య మున్నది

आस्पत्रिलो उंडुटकु सौकर्यमुन्नदि

अस्पताल में ठहरने के लिए सुविधा है ।

ఇక్కడ రోగులకు ఉచితముగా మందు ఇచ్చుచున్నారు

इक्कड रोगुलकु उचितमुगा मंदु इच्चुचुनारु

यहाँ रोगियों को मुफ्त में दवा देते हैं ।

డాక్టర్లు రోగుల యెడల ఆదరముగా వ్యవహరించుచున్నారు
डाक्टर्लु रोगुल एॅडल आदरमुगा व्यवहरिंचु चुन्नारु
डाक्टर रोगियों से प्रेम का बर्ताव करते हैं ।

4. డాక్టర్లు రోగులను పరీక్షించుచున్నారు.
डाक्टर्लु रोगुलनु परीक्षिंचु चुन्नारु
डाक्टर रोगियों की जांच करते हैं ।

రైతులు పొలములో పని చేయుచున్నారు
रैतुलु पोलमुलो पनि चेयुचुन्नारु
किसान खेत में काम करते हैं ।

కూలీలు కార్ఖానాలో పని చేయుచున్నారు
कूलीलु कार्खाना लो पनि चेयुचुन्नारु
मजदूर कारखाने में काम करते हैं ।

పిల్లవాడు గదిని శుభ్రము చేయుచున్నాడు
पिल्लवाडु गदिनि शुभ्रमु चेयुचुन्नारु
लड़का कमरा साफ करता है ।

ఒక స్త్రీ ఊడ్చుచున్నది
आ'क स्त्री ऊड्चु चुन्नदि
एक औरत झाड़ू दे रही है ।

ఒక పిల్లవాడు ఆడుచున్నాడు
आ'क पिल्लवाडु आडुचुन्नाडु
एक लड़का खेल रहा है ।

ఒక పిల్ల పుస్తకము చదువుచున్నది
आ'क पिल्ल पुस्तकमु चदुवु चुन्नदि
एक लड़की पुस्तक पढ़ रही है ।

ఒక పిల్లవాడు కలముతో వ్రాయుచున్నాడు
आ'क पिल्लवाडु कलमु तो व्रायुचुन्नाडु
एक लड़का कलम से लिखता है ।

5. ఇది రైలు స్టేషను
इदि रैलु स्टेषनु
यह रेलवे स्टेशन है ।

వారి చేతిలో పెట్టె ఉన్నది
वारि चेतिलो प'ट्टे उन्नदि
उनके हाथ में पेटी है ।

కొంతమంది రైలుబండినుండి దిగుచున్నారు
कोंतमंदि रैलु बंडिनुंडि दिगिचुन्नारु
कुछ लोग रेलगाड़ी से उतरे ।

వారు టిక్కెట్లు కొనుచున్నారు
वारु टिक्कट्लु कोनु चुन्नारु
वे टिकट खरीदते हैं ।

ఈయన స్టేషన్ మాష్టరు
ईयन स्टेषन माष्टरु
ये स्टेशन मास्टर हैं ।

ఈయన చేతిలో పచ్చ జెండా ఉన్నది
ईयन चेतिलो पच्च ज'ड उन्नदि
इनके हाथ में हरी झंडी है ।

గార్డు పచ్చ జెండా చూపుచున్నాడు
गार्डु पच्चु जे ंड चूपुचुन्नाडु
गार्ड हरी झंडी दिखाता है ।

ఐదు నిమిషములలో బండి బయలుదేరును
ऐदु निमिषमुललो बंडी बयलु देरनु
पाँच मिनिट में गाड़ी छूटेगी ।

36

నిన్న ఆదివారము
निन्न आदिवारमु
कल रविवार था ।

అందువలన నిన్న సెలవు ఉండెను
अंदुवलन निन्न स'लवु उड'नु
इस वजह से कल छुट्टी थी ।

ఈ రోజు సెలవు లేదు
ई रोजु स'लवु लेदु
आज छुट्टी नहीं है ।

ఎందువల్ల ననగా ఈ రోజు సోమవారము
ऍंदुवल्ल ननगा ईरोजु सोमवरमु
क्योंकि आज सोमवार है ।

నిన్న బజారులో అన్ని దుకాణములు మూసి వుండెను
निन्न बजारु लो अन्नि दुकाणमुलु मूसिवुंड'नु
कल बाजार में सभी दूकानें बन्द थीं ।

నేను నిన్న మా యింట్లోనే ఉంటిని
नेनु निन्न मा इंट्लोने उंटिनि
मैं कल अपने घर में ही था ।

నిన్న మా యింట్లో ఒక కార్యక్రమము ఉండెను
निन्न मायिंट्लो आ'क कार्यक्रममु उंड'नु
कल हमारे घर में एक कार्यक्रम था ।

చాలా మంది మిత్రులు వచ్చిరి
चाला मंदि मित्रुलु वच्चिरि
कई मित्र आये ।

నా కుమార్తె పాట పాడినది
ना कुमार्त पाट पाडिनदि
मेरी लड़की ने गीत गाया ।

సంగీతము తరువాత విందు ఉండెను
संगीतमु तरुवात विंदु उंड'नु
संगीत के बाद भोज था ।

కార్యక్రమము ఏడు గంటలకు ముగిసెను
कार्यक्रममु एडु गंटलकु मुगिस'नु
कार्यक्रम सात बजे समाप्त हुआ ।

అందరు తమ తమ యిండ్లకు తిరిగి వెళ్ళిరి
अंदरु तम तम यिड्लकु तिरिगि व'ळ्ळिरि
सब अपने अपने घर लौट गए ।

ध्यान दीजिए :—

వచ్చిన తరువాత
वच्चिन तरुवात **आने के बाद**

పూర్తి అయిన తరువాత
पूर्ति अयिन तरुवात **अन्त होने के बाद**

చదివిన తరువాత
चदिविन तरुवात **पढ़ने के बाद**

తిన్న తరువాత
तिन्न तरुवात **खाने के बाद**

నిద్రించిన తరువాత
निद्रिंचिन तरुवात **सोने के बाद**

37

నాన్నగారూ! మీరు ఏమి చదువుచున్నారు?
नान्नगारू ! मीरु एमि चदुवु चुन्नारु
पिता जी ! आप क्या पढ़ रहे है ?

శాంతా! మీ పెద్దన్న ఉత్తరము వ్రాసినాడు—దానిని చదువుచున్నాను
शांता ! मी पे'द्दन्न उत्तरमु व्रासिनाडु, दानिनि चदुवुचुन्नानु
शांता ! तुम्हारे बड़े भाई ने पत्र भेजा है, उसे पढ़ रहा हूँ ।

నాన్నగారూ! ఉత్తరము ఒక పట్టణమునుండి ఇంకొక పట్టణమునకు ఎట్లు పోవుచున్నది?

नान्नगारू ! उत्तरमु आ'क पट्टणमुनु'डि इका'क पट्टणमुनकु एॅट्लु पोवुचुन्नदि ?

पिता जी ! पत्र एक शहर से दूसरे शहर को कैसे जाता है ?

శాంతా! పోస్టు ఆఫీసులో మనము కార్డు వగైరాలు కొనుచున్నాము

शांता ! पोस्ट आफीसुलो मनमु कार्डु वगैरालु का'नुचुन्नामु

शांता ! डाक घर में हम कार्ड आदि खरीदते हैं ।

కార్డులో విషయము వ్రాసి పైన చిరునామా వ్రాయుదుము

कार्डुलो विषयमु व्रासि पैन चिरुनामा व्रायुदुमु

कार्ड में समाचार लिखकर उस पर पता लिखते हैं ।

కార్డును తపాల పెట్టెలో వేసెదము

कार्डुनु तपाला प'ट्टलो वेस'दमु

कार्ड डाक पेटी में डालते हैं ।

తపాలా బంట్రోతు తపాలా పెట్టెనుండి ఉత్తరములు తీసుకొనిపోవును

तपाला बंट्रोतु तपाला प'ट्ट'नु'डि उत्तरमुलु तीसुका'नि पोवुनु

डाक वाले डाक पेटी से डाक ले जाते हैं ।

పోస్టు ఆఫీసులో చిరునామాలు చూచి, ముహరు వేసి రైలు స్టేషనుకు పంపెదరు

पोस्टु आफीसुलो चिरुनामालु चूचि मोहरु वेसि, रेलुस्टेषनुकु पंप'दरु

डाक घर में पते देखकर, मोहर लगा कर रेलवे स्टेशन भेजते हैं ।

రైలు బండిలో తపాలా పెట్టె వేరుగా ఉండును
रैलु बंडिलो तपाला पेट्ट' वेरुगा उंटनु
रेलगाड़ी में डाक का डब्बा अलग रहता है ।

మెయిలు బండి టపా తీసుకొని పోవును
मयिलु बंडि टपा तीसुका'नि पोवुनु
डाक गाड़ी डाक ले जाती है ।

వేరు వేరు స్టేషన్ల టపా వేరు వేరు సంచులలో ఉంచబడును
वेरु वेरु स्टेषन्ल टपा वेरु वेरु संचुललो उंचबड्नु
अलग अलग स्टेशनों की डाक अलग अलग थैलियों में रखी जाती है ।

ఆ స్టేషను రాగానే అక్కడి తపాలావానికి ఆ సంచి అప్పగించబడును
आ स्टेषनु रागाने अक्कडि तपालावानिकि आसंचि अप्पगिंचबडुनु
उस स्टेशन के आते ही वहाँ के डाक वाले को वह थैली सौंपी जाती है ।

తపాలావారు ఆ సంచిని పోస్టు ఆఫీసుకు తీసుకొనిపోయి విప్పెదరు
तपालावारु आसंचीनि पोस्टु आफीसुकु तीसु कोनिपोयि विप्प'दरु
डाक वाले उस थैली को डाक घर में ले जाकर खोलते हैं ।

ఉత్తరాలపైన ముద్ర వేసి తపాలా బంట్రోతుకు ఇచ్చెదరు
उत्तरालपैन मुद्र वेसि तपाला बंट्रोतुकु इच्च'दरु
डाक पर मोहर लगाकर डाकिए के हाथ में देते हैं ।

తపాలా బంట్రోతులు ఉత్తరాలను ఇంటింటికి పోయి
ఇచ్చెదరు
तपाला बंट्रोतुलु उत्तरालनु इंटिंटिकि पोयि इच्च'दरु
डाकिये पत्रों को घर घर जा कर देते हैं ।
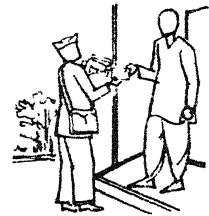
శాంతా! తెలిసినదా?
शांता ! तेलिसिनदा ?
शांता ! मालूम हुआ ?

తెలిసింది నాన్నగారూ! నేను పెద్దన్నకు ఉత్తరము వ్రాసెదను
त'लिसिदि नान्नगारू ! नेनु प'द्दन्नकु उत्तरमु व्रासेद'नु
मालूम हुआ पिता जी ! मैं बड़े भाई को पत्र लिखूंगी ।

శాంతా! ఇంకొక సంగతి, ప్రస్తుతం ఉత్తరాలు విమానంలో కూడా పంపబడుచున్నవి
शांना ! इंका'क संगति, प्रस्तुनम् उत्तरालु विमानं लो गूडा पंपबडु चुन्नवि
शाता ! और एक बात है, आजकल पत्र विमान से भी भेजे जाते हैं ।

ध्यान दीजिये:—

1.

వచ్చి	वाच्च	आकर
వెళ్ళి	व'ळ्ळि	जाकर
చదివి	चा'दिवि	पढ़कर
వ్రాసి	व्रासि	लिखकर
నిద్రించి	निद्रिंचि	सोकर
ఇచ్చి	[illegible]	देकर

2.	రాగానే	रागाने	आते ही
	చదవగానే	चदवगाने	पढ़ते ही
	వ్రాయగానే	व्रायगाने	लिखते ही
	చేయగానే	च'यगाने	करते ही
	తీసుకొని రాగానే	तीसुकोनि रागाने	लाते ही

38

ఒక రోజు మేము పట్టణము చూచుటకు వెళ్ళితిమి
ओक रोजु मेमु पट्टणमु चूचुटकु व'ळ्ळितिमि
एक दिन हम शहर देखने गए।

మొదట సుల్తాను బజారుకు వెళ్ళితిమి
मा'दल सुलतान् बजारुकु व'ळ्ळितिमि
पहले सुलतान बाजार गए।

సుల్తాన్ బజారులో చాలా దుకాణము లున్నవి
सुलतान बजारु लो चाला दुकाणमु लुन्नवि
सुलतान बाजार में बहुत सी दुकानें हैं।

అక్కడ అన్ని రకముల వస్తువులు దొరుకును
अक्कड अन्नि रकमुल वस्तुवुलु दा'रकुनु
उधर सभी तरह की चीजें मिलती हैं।

చార్ మినార్ అందమైన కట్టడము

चारमीनार अंदमैन कट्टडमु

चार मीनार सुन्दर इमारत है।

39

ఇది ఆంధ్ర ప్రదేశము

इदि आध्रप्रदेशमु

यह आंध्र प्रदेश है।

ఆంధ్ర దేశమునందు జనులు తెలుగు మాట్లాడుచున్నారు
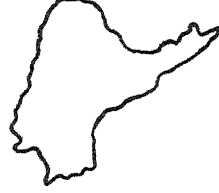
आध्रप्रदेशमुनदु जनुलु त'लुगु माट्लाडुचुन्नारु

आंध्रप्रदेश के लोग तेलुगु बोलते हैं।

ఆంధ్ర దేశము దక్షిణమున ఉన్నది

आध्रप्रदेशमु दक्षिणमुन उन्नदि

आंध्र प्रदेश दक्षिण में है।

ఈ దేశమునందు విజయవాడ, గుంటూరు, హైదరాబాదు, వరంగల్లు మొదలైన పట్టణము లున్నవి

ई देशमु मंदु विजयवाड, गंटूरु, हैदराबादु, वरंगल्लु मा'दलैन पट्टणमुलुन्नवि

इस प्रदेश में विजयवाडा, गुंटूर, हैदराबाद वरंगल आदि शहर हैं।

ఇక్కడ కృష్ణా, గోదావరి పెన్న మొదలైన నదులు ఉన్నవి

इक्कड कृष्णा, गोदावरी, प'न्न मा'दलैन नदुलु उन्नवि

यहाँ कृष्णा, गोदावरी, प'न्ना आदि नदियाँ हैं।

ఇక్కడ నివసించుచున్న వారు అన్నము తినుచున్నారు

इक्कड निवसिंचु चुन्नवारु अन्नमुनु तिनुचुन्नारु

यहाँ के लोग चावल खाते हैं।

ఆంధ్రదేశమునందు ప్రసిద్ధ దేవాలయములు చాలా ఉన్నవి

आँध्रप्रदेशमु नंदु प्रसिद्ध देवालयमुलु चाला उन्नवि
आंध्रप्रदेश में प्रसिद्ध मंदिर बहुत हैं।

ఆంధ్రప్రదేశమునకు రాజధాని హైదరాబాదు

आँध्रप्रदेशमुनकु राजधानि हैदराबादु
आंध्रप्रदेश की राजधानी हैदराबाद है।

హైదరాబాదునందు మూసీ నది ఉన్నది

हैदराबादु नदु मूसी नदि उन्नदि
हैदराबाद में मूसी नदी है।

40

ఇది పళ్ళ దుకాణము

इदि पळ्ळ दुकाणमु
यह फलों की दुकान है।

పళ్ళ దుకాణములో రకరకములైన పళ్ళు దొరుకును

पळ्ळ दुकाणमु लो रक रकमुलैन पळ्ळ दोरुकुनु
फलों की दुकान में तरह तरह के फल मिलते हैं।

మామిడి, పనస, జామ, అరటి మొదలైనవి

मामिडि, पनस, जाम, अरटि, मोदलैनवि
आम, कटहल, अमरूद, केले आदि।

ఇది కూరల దుకాణము

इदि कूरल दुकाणमु
यह तरकारियों की दूकान है।

ఇక్కడ రకరకములైన కూరలు దొరుకును
इक्कड रक रकमुलैन कूरलु दोरुकुनु
यहाँ तरह तरह की तरकारियां मिलती हैं।

ఇక్కడ బెండ, వంకాయ, గుమ్మడికాయ, పొట్లకాయ, అరటికాయ బంగాళా దుంపలు దొరుకును
इक्कड बेंड, बंकाय, गुम्मडिकाय, पा'ट्लकाय, अरटिकाय बंगाळादुंपलु दोरुकुनु
यहाँ भिंडी, बेंगन, कुम्हडा, चचींडा, केला, आलू, आदि मिलते हैं।

ఇక్కడ నిమ్మకాయలు, కొబ్బరికాయలు, తమలపాకులు మొదలైనవి కూడా లభించును
इक्कड निम्मकायलु, कोब्बरि कायलु, तमलपाकुलु मोदलैनवि कूडा लभिचुनु
यहाँ नीबू, नारियल, पान भी मिलते हैं।

ఇది పచారీ దినుసుల దుకాణము
इदि पचारी दिनुसुल दुकाणमु
यह पंसारी की दुकान है।
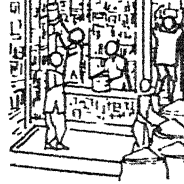
అక్కడ ఎప్పుడూ గుంపు ఉండును
अक्कड एप्पडू गुंपु उंडुनु
वहाँ हमेशा भीड़ रहती है।

ఈ దుకాణములో బియ్యము, పప్పులు, చింతపండు, ఉప్పు, గోధుమ, మైదా, బెల్లము, పంచదార మొదలైనవి లభించును
ई दुकाणमुलो बिय्यमु, पप्पुलु, चिंतपंडु, उप्पु, गोधुम, मैदा, बे'ल्लमु पंचदार मोदलैनवि लभिचुनु
इस दुकान में चावल, दाल, इमली, नमक. गेहूँ, गुड़, शक्कर आदि मिलते हैं।

ఇక్కడ అన్నిరకములైన నూనెలు దొరుకుచున్నవి
इक्कड अन्नि रकमुलैन नून'लु दोरकुचुन्नवि
यहाँ सभी तरह के तेल मिलते हैं।

గోవిందా, పద, మనముగూడా కొన్ని పళ్ళు కూరలు కొనెదము
गोविदा पद, मनमु कूडा का'न्नि पळ्ळु कूरलु, कोन'दमु
गोविंदा ! चलो हम भी कुछ फल और तरकारियाँ खरीदेंगे।

పళ్ళు కూరలు ఆరోగ్యమునకు మంచివి
पळ्ळु कूरलु आरोग्यमुनकु मंचिवि
फल तरकारियाँ स्वास्थ्य के लिए अच्छी हैं।

प्रश्न–6

1. తపాలాఫీసును గురించి పది వాక్యములు వ్రాయుము
   तपालाफीसुनु गुरिंचि पदि वाक्मुलु व्रायुमु
   डाक घर के बारे में दस वाक्य लिखिए ।

2. **दो दो वाक्यांशों को मिला कर पूरा वाक्य बनाइए ।**

సుల్తాన్ బజారులో అన్నిరకములైన	మాట్లాడుచున్నారు
सुलतान बजारु लो अन्नि रकमुलैन	माट्लाडु चुन्नारु
सुलतान बाज़ार में सभी तरह की	**बोलते हैं ।**
కొంతమంది మిత్రులు పట్టణము	గుంపు ఎక్కువగా ఉండెను
कोंतमंदि मित्रुलु पट्टणमु	गुंपु ऍक्कवगा उंड'नु
कुछ मित्र शहर	**भीड़ अधिक थी ।**
దేవాలయములున్నవి	ప్రసిద్ధమైన
देवालयमुलुन्नवि	प्रसिद्धमैन
मंदिर हैं ।	**प्रसिद्ध**

3. **उत्तर दीजिये:--**

   ఆంధ్రప్రదేశ మెక్కడ ఉన్నది?
   आंध्रप्रदेश म'क्कड उन्नदि ?
   आंध्र प्रदेश किधर है ?

ఆంధ్రప్రదేశమున ఏభాష మాట్లాడబడుచున్నది

आध्रप्रनेशमुन ए भाष माट्लाड बडु चुन्नदि ?

आंध्रप्रदेश में कौन सी भाषा बोली जाती है ?

ఆంధ్రప్రదేశమునకు రాజధాని ఏది?

आध्रप्रदेश मुनकु राजधानि एदि ?

आंध्रप्रदेश की राजधानी क्या है ?

ఆంధ్రదేశమందలి నదులు ఏమేమిటి?

आध्र देश मुंदलि नदुलु एमेमिटि ?

आंध्र देश की नदियां कौन-कौन सी है ?

హైద్రాబాదు ఎక్కడ ఉన్నది?

हैदराबादु एँक्कड उन्नदि ?

हैदराबाद किधर है ?

ఆంధ్రప్రదేశమందలి కొన్ని ముఖ్యమైన పట్టణముల పేర్లు

చెప్పుము

आँध्र प्रदेशमदलि कोन्नि मुख्यमैन पट्टणमुल पेर्लु च'प्पुमु

आंध्र प्रदेश के कुछ मुख्य शहरों के नाम बोलिए ।

उत्तर–6

निम्न लिखित शब्दों का प्रयोग कर के उत्तर के वाक्य बनाइए :—

దక్షిణములో	తెలుగు
दक्षिणमलो	त'लुगु

సామాన్యమైన सामान्यमैन	హైదరాబాదు हैदराबादु
గోదావరి गोदावरी	పట్టణము पट्टणमु
వరంగల్లు वंरगल्लु	విజయవాడ विजयवाडा
గుంటూరు गुंटूरु	మామిడి मामिडि
అరటి अरटि	పనస पनस
బెండ बेंड	వంకాయ वंकाय
గుమ్మడి गुम्मडि	పొట్ల पोट्ल
బంగాళా దుంప बंगाळादुंप	కొబ్బరి का'ब्बरि
నిమ్మ निंम्म	పప్పు पप्पु
చింతపండు चिंतपंडु	గోధుమ गोधुम

బెల్లము
ब'ल्लमु

బియ్యము
बिय्यमु

నెయ్యి
न'य्यि

పంచదార
पंचदार

నూనె
नूने

भाग–3

शब्द सूची

అక్కడ	अक्कड	वहाँ
అక్క	अक्क	बहन
అన్న	अन्न	भाई
అది	अदि	वह
అందమైన	अंदमैन	सुन्दर
అప్పుడు	अप्पुडु	तब
అన్ని	अन्नि	सब
అరటి	अरटि	केला
ఆకాశము	आकाशमु	आकाश
ఆస్పత్రి	आस्पत्रि	अस्पताल
ఆరోగ్యము	आरोग्यमु	स्वास्थ्य
ఆకు	आकु	पत्ता
ఆవు	आवु	गाय
ఆదివారము	आदिवारमु	इतवार
ఆభరణము	आभरणमु	गहना
ఆలస్యము	आलस्यमु	देरी
ఇంగ్లీషు	इंगलीषु	अंग्रेजी

ఇక్కడ	इक्कड	यहां
ఇప్పుడు	इप्पुडु	अब
ఇరువది	इरुवदि	बीस
ఇనుము	इनुमु	लोहा
ఇది	इदि	यह
ఇవి	इवि	ये
ఇటుక	इटुक	ईंट
ఉపాధ్యాయుడు	उपाध्यायुडु	अध्यापक
ఉచితముగా	उचितमुगा	मुफ़्त
ఉప్పు	उप्पु	नमक
ఉత్తరము	उत्तरमु	पत्र
ఉదయము	उदयमु	सबेरा
ఉత్సవము	उत्सवमु	मेला
ఎక్కడ	ऍक्कड	कहां
ఎప్పుడు	ऍप्पुडु	कब
ఎత్తైన	ऍत्तैन	ऊंचा
ఎనిమిది	ऍनिमिदि	आठ
ఎంత	एंत	कितना
ఎద్దు	एद्दु	बैल
ఏమిటి	एमिटि	क्या
ఏడు	एडु	सात
ఏబది	एबदि	पचास

ఎవరు	ऍवरु	कौन
ఎండ	एंड	धूप
ఐదు	ऐंदु	पाँच
ఒకటి	आ'कटि	एक
ఓడ	ओड	जहाज
కఱ్ఱ	कर्र	लकड़ी
కన్ను	कन्नु	आँख
కనుక	कनुक	इसलिए
కంసాలి	कंसालि	सुनार
కమలము	कमलम	कमल
కాలు	कालु	पैर
కావలివాడు	कावलिवाडु	पहरेवार
కార్ఖానా	कारखाना	कारखाना
కావలెను	कावलेन	चाहिए
కిటికీ	किटकी	खिड़की
కూర	कूर	तरकारी
కూలి	कूलि	मजदूरी
కొడుకు	का'डुकु	लड़का, पुत्र, बेटा
కుండ	कुंड	घड़ा
కుమ్మరి	कुम्मरि	कुम्हार
కోయిల	कोयिल	कोयल
కొబ్బరి	कोब्बरि	नारियल

కాకి	काकि	कौआ
గడియారము	गडियारमु	घड़ी
గణితము	गणितमु	गणित
గుర్రము	गुर्रमु	घोड़ा
గాలి	गालि	हवा
గ్రామము	ग्रामु	गाँव
గుంపు	गुंपु	भीड़
గొడుగు	गा'डुगु	छतरी
గ్లాసు	ग्लासु	गिलास
గుడ్డ	गुड्ड	कपड़ा
గాలిపటము	गालिपटमु	पतंग
గుమ్మడి	गुम्मडि	कुम्हड़ा
గులాబీ	गुलाबी	गुलाब
గేద	गेद'	भैंस
చల్లని	चल्लनि	ठंडा
చాలా	चाला	बहुत
చోటు	चोटु	जगह
చివరికి	चिवरिकि	आखिर
చెవి	च'वि	कान
చెరువు	च'रुवु	तालाब
చెయ్యి	च'य्यि	हाथ
చెల్లెలు	च'ल्ल'लु	बहन

చోటు	चोटु	जगह
చిన్న	चिन्न	छोटा
చెప్పులు	च'प्पुलु	चप्पल
చిత్రము	चित्रमु	चित्र, तस्वीर
చాకలి	चाकलि	धोबी
చిరునామా	चिरुनाम	पता
జామపండు	जामपडु	अमरूद
జెండా	जंडा	झंडा
జీవితము	जीवितमु	जिंदगी
జనము	जनमु	जन्म
టోపి	टोपि	टोपी
తల్లి	तल्लि	माता
తండ్రి	तंड्रि	पिता
తియ్యని	तिय्यनि	मीठा
తప్పక	तप्पक	जरूर
తపాలా పెట్టె	तपालाप'ट्ट'	डाक पेटी
తలుపు	तलुपु	किवाड़
తాడు	ताडु	रस्सी
తూర్పు	तूर्पु	पूरब
తాపీవాడు	तापिवाडु	दर्जी
తల	तल	सिर
తమరు	तमरु	आप

తోట	तोट	बगीचा
తపాలా బంట్రోతు	तपालाबंट्रोतु	डाकिया
తపాలా ఆఫీసు	तपाला आफीस	डाकघर
తరువాత	तरुवात	बाद
తరుచుగా	तरचुगा	अकसर
తిరిగి	तिरिगि	फिर
తరగతి	तरगति	दर्जा
తొందరగా	तोंदरगा	जल्दी
తెల్లని	त'ल्लनि	सफ़ेद
తమలపాకు	तमलपाकु	पान
దగ్గర	दग्गर	पास
దుకాణము	दुकाणमु	दुकान
దూడ	दूड	बछड़ा
దేవాలయము	देवालयमु	मंदिर
దిక్కు	दिक्कु	दिशा
దారము	दारमु	धागा
దంతము	दंतमु	दांत
దోవ	दोव	रास्ता
దర్వాజా	दरवाजा	दरवाजा
ధోవతి	धोवति	धोती
నది	नदि	नदी
నుండి	नु'डि	से

నేడు	नेड्डु	आज
నూనె	नून'	तेल
నిమ్మపండు	निम्मपंड्डु	नींबू
నల్లని	नल्लनि	काला
నగ	नग	आभूषण
నాలుక	नालुक	जीभ
నిన్న	निन्न	कल
నేను	नेनु	मैं
నీరు	नीरु	पानी
నెయ్యి	न'य्यि	घी
నావ	नाव	नाव
నెమలి	न'मलि	मोर
నోరు	नोरु	मुँह
పరిశ్రమ	परिश्रम	मेहनत
పట్టణము	पट्टणमु	शहर
పది	पदि	दस
పిల్లవాడు	पिल्लवाड्डु	लड़का
పిల్ల	पिल्ल	लड़की
పొట్టి	पा'ट्टि	नाटा
ప్రశ్న	प्रश्न	सवाल
పంచదార	पंचदार	शक्कर
ప్రత్యేకమైన	प्रत्येकमैन	खास

పళ్ళెము	पळ्ळ'मु	थाली
పగలు	पगलु	दिन
పచ్చని	पच्चनि	हरा-भरा
పత్రిక	पत्रिका	अख़बार
పప్పు	पप्पु	दाल
పచారీ దుకాణము	पचारी दुकाणमु	पंसारी की दुकान
పనస	पनस	कटहल
ఫలము	फलमु	फल
పాట	पाट	गाना
పాము	पामु	सांप
పాలు	पालु	दूध
పొట్లకాయ	पा'ट्लकाय	चचींडा
పువ్వులు	पुव्वुलु	फूल
పిల్లి	पिल्लि	बिल्ली
పెద్ద	प'द्द	बड़ा
పెద్దక్క	प'द्दक्क	बड़ी बहन
పేరు	पेरु	नाम
పర్వతము	पर्वतमु	पहाड़
పొలము	पा'लमु	खेत
పని	पनि	काम
బీరువా	बीरवा	अलमारी

బంగాళాదుంప	बंगाळादुंप	आलू
భోజనము	भोजनमु	भोजन
బజారు	बजारु	बाजार
భగవంతుడు	भगवंतुडु	भगवान
బావి	बावि	कुआं
బాలుడు	बालुडु	लड़का
బాలిక	वालिक	लड़की
భూమి	भूमि	जमीन
బంతి	बंति	गेंद
బండి	वंडि	गाड़ी
బెండకాయ	ब'ंडकाय	भिंडी
బెల్లము	ब'ल्लमु	गुड़
బయట	बयट	बाहर
మర్రిచెట్టు	मर्रिच'ट्टु	बरगद का पेड़
మేక	मेक	बकरी
మేత	मेत	चारा
మేము	मेमु	हम
మనము	मनमु	हम
మంగలి	मंगलि	नाई
మీరు	मीरु	तुम
మందు	मंदु	दवा
మొదట	मा'दट	पहले

ముక్క	मुक्क	टुकड़ा
మూల	मूल	कोना
మూడు	मूडु	तीन
మజ్జిగ	मज्जिग	मट्ठा
మైదా	मैदा	मैदा
మీద	मीद	पर
రెండు	र'ंडु	दो
రాత్రి	रात्रि	रात
రాజ్యము	राज्यमु	राज्य
రైతు	रैतु	किसान
రాజధాని	राजधानि	राजधानी
రోజు	रोजु	रोज़
రంగు	रंगु	रंग
రేపు	रेपु	कल
రోగి	रोगि	बीमार
రైలు	रैलु	रेल
లోతైన	लोतैन	गहरा
లేదు	लेदु	नहीं
వాడు	वाडु	वह
వారు	वारु	वे
విమానము	विमानमु	हवाई जहाज़
వీడు	वीडु	यह

వీరు	वीरु	ये
వేడి	वेडि	गरम
వెలుతురు	व'लुतुरु	रोशनी
వంకాయ	वंकाय	बैंगन
వంట	वंट	रसोई
వస్తువులు	वस्तुवुलु	चीजें
వడ్రంగి	वड्रंगि	बढ़ई
వేరైన	वेरैन	अलग
వైపు	वैपु	ओर
వెంట్రుకలు	वेंट्रुकलु	बाल
వయస్సు	वयस्सु	उमर
వరకు	वरकु	तक
విసనకర్ర	विसनकर्र	पंखा
వ్యాపారము	व्यापारमु	व्यापार
విందు	विंदु	दावत
వ్రేలు	व्रेलु	उंगली
వెన్న	वेन्न	मक्खन
వేడినీరు	वेडिनीरु	गरम पानी
వైద్యుడు	वैद्युडु	वैद्य
శుభ్రమైన	शुभ्रमैन	साफ़
శ్వాస	श्वास	सांस
సగము	सगुमु	आधा

సహాయము	सहायमु	मदद
సూది	सूदि	सुई
సంఖ్య	संख्य	संख्या
సరి అయిన	सरिअयिन	सही/ठीक
సముద్రము	समुद्रमु	समुद्र
సున్నము	सुन्नमु	चूना
స్నేహితురాలు	स्नेहितुरालु	सखी
స్నేహితుడు	स्नेहितुडु	दोस्त
సంచి	संचि	थैली
సాయంత్రము	सायंत्रमु	शाम
సిరాబుడ్డి	सिराबुड्डि	दवात
సౌకర్యము	सौकर्यमु	सुविधा
సెలవు	स'लवु	छुट्टी
ఒకటి	आ'कटि	एक
రెండు	रेंडु	दो
మూడు	मूडु	तीन
నాలుగు	नालुगु	चार
ఐదు	ऐदु	पांच
ఆరు	आरु	छः
ఏడు	एडु	सात
ఎనిమిది	ऍनिमिदि	आठ
తొమ్మిది	ता'म्मिदि	नौ

పది	पदि	दस
పదకొండు	पदकोंडु	ग्यारह
పన్నెండు	पन्नेंडु	बारह
పదమూడు	पदमूडु	तेरह
పదునాలుగు	पदुनालुगु	चौदह
పదునైదు	पदुनैदु	पंद्रह
పదునారు	पदुनारु	सोलह
పదునేడు	पदुनेडु	सत्रह
పదునెనిమిది	पदुन'निमिदि	अठारह
పంతొమ్మిది	पंधोम्मिदि	उन्नीस
ఇరువది	इरुवदि	बीस

క్రియలు	क्रियलु	क्रियायें
అగుట	अगुट	होना, बनना
అడుగుట	अडुगुट	पूछना
ఆడుట	आडुट	खेलना
అమ్ముట	अम्मुट	बेचना
ఆరోగ్యవంతుడగుట	आरोग्यवंतुडगुट	स्वस्थ होना
ఇచ్చుట	इच्चुट	देना
ఉండుట	उंडुट	रहना
ఉంచుట	उंचुट	रखना
ఊడ్చుట	ऊड्चुट	झाड़ू देना
ఎదురుచూచుట	एँदुरु चूचुट	प्रतीक्षा करना

ఎక్కుట	ऍक्कुट	चढ़ना
ఎగురుట	ऍगुरुट	उड़ना
కొట్టుట	कोट्टुट	मारना
కూర్చొనుట	कूर्चोनुट	बैठना
కావలా కాయుట	कापला कायुट	पहरा देना
కలుసుకొనుట	कलसु कोनुट	मिलना
కుట్టుట	कुट्टुट	सीना
కొనుట	कोनुट	खरीदना
చేరుట	चेरुट	पहुंचना
చెప్పుట	च'प्पुट	कहना
చేయుట	चेयुट	करना, बनाना
చదువుట	चदुवुट	पढ़ना
చూచుట	चूचुट	देखना
తీసుకొనిపోవుట	तीसुका'नि पोवुट	लेजाना
తెలుసుకొనుట	त'लुसु कोनुट	मालूम करना
తిరుగుట	तिरुगुट	घूमना
తెచ్చుట	त'च्चुट	लाना
తినుట	तिनुट	खाना
తెరచుట	त'रचुट	खोलना
తిరిగి వచ్చుట	तिरिगि वच्चुट	लौट आना
దిగుట	दिगुट	उतरना
దాగుట	दागुट	छिपना

నివసించుట	निवसिंचुट	ठहरना
నేర్చుకొనుట	नेर्चु का नुट	सीखना
నేర్పించుట	नेर्पिंचुट	सिखाना
నిద్రించుట	निद्रिंचुट	सोना
నడచుట	नडचुट	चलना
నింపుట	निंपुट	भरना
పంపుట	पंपुट	भेजना
పరుగెత్తుట	परुगेत्तुट	दौड़ना
పరీక్షించుట	परीक्षिचुट	परीक्षा करना
ప్రవర్తించుట	प्रवर्तिंचुट	बर्ताव करना
పాడుట	पाडुट	गाना
పట్టుకొనుట	पट्टु का'नुट	पकड़ना
ప్రకాశించుట	प्रकाशिचुट	प्रकाशित होना
ప్రశ్నించుట	प्रश्निचुट	पूछना
బయలుదేరుట	बयल देरुट	रवाना होना
మాట్లాడుట	माट्लाडुट	बोलना
మునుగుట	मुणुगुट	डूबना
ముద్ర వేయుట	मुद्र वेयुट	मोहर लगाना
మూసి వేయుట	मूसि वेयुट	बन्द करना
లేచుట	लेचुट	उठना
వ్రాయుట	व्रायुट	लिखना
వినుట	विनुट	सुनना